

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О.В.

«__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 20__ р.

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У
ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ДОБІР ЛІТЕРАТУРНИХ
ТВОРІВ ДЛЯ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ДВПм -17
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Коробки Віти Олександрівни

Керівник: кандидат філологічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
Іншакова І.Є.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ___ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени ЕК: _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	7
1.1. Характеристика основних понять дослідження	7
1.2. Психолого-педагогічні дослідження щодо розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку	11
1.3. Театралізована діяльність як засіб розвитку зв'язного мовлення	16
Висновки до 1 розділу.....	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	25
2.1. Мовленнєва та мистецька компетентність старших дошкільників за базовим компонентом дошкільної освіти та чинними програмами закладів дошкільної освіти	25
2.2. Педагогічні умови організації театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку як засобу розвитку зв'язного мовлення	35
2.3. Співпраця з батьками щодо розвитку зв'язного мовлення засобами театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку	40
Висновки до 2 розділу.....	46
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ.....	54

ВСТУП

Актуальність дослідження. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законі України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» та Базовому компоненті дошкільної освіти окреслені основні напрями трансформації освіти, які ґрунтуються на принципах особистісно-орієнтованого підходу і творчого проявлення індивідуальності, розвитку та розкриття творчих сил, здібностей, потенціалу кожної дитини. У сучасній системі освіти особливу актуальність набуває організація педагогічних умов для всебічного та гармонійного розвитку дитини. На нашу думку, розвиток зв'язного мовлення є основною умовою успішної адаптації дитини у будь-якому соціальному середовищі.

Значення зв'язного мовлення у житті дошкільника дуже велике. По-перше, якістю мови визначається готовність дитини до шкільного навчання. По-друге, від рівня розвитку зв'язного мовлення залежить успішність майбутнього учня: написання доповідей, творів та ін. і, нарешті, без уміння чітко формулювати свої думки, образно та логічно міркувати неможливе повноцінне спілкування, творчість, самопізнання та саморозвиток особистості.

Допомога дошкільникам у розвитку зв'язного мовлення може полягати в організації театралізованої діяльності, що сприяє розвитку мови, емоційно-вольової сфери, комунікативних навичок та розвитку дитини в цілому. Адже саме гра є провідною діяльністю у дошкільному віці.

Психологічні аспекти зазначеної проблеми представлені у роботах М.Жинкіна, О.Леонтьєва, С.Карпової та інших; лінгводидактичні та методичні аспекти відображені у дослідженнях А.Богущ, М. Вашуленка, Л.Варзацької, М.Пентилюк, О. Савченко. Розвитку зв'язного мовлення дітей та дорослих присвячені праці А.Богущ, А. Гончаренко, Т. Піроженко.

Проблема зв'язного мовлення в сучасній теорії і практиці дошкільної освіти досліджувалася в різних напрямках: розвиток описового мовлення —

А.Бородич, А. Зрожевська, С. Ласунова та ін., діалогічного — А. Арушанова, Г. Чулков та ін., виразного — О. Аматыєва, Ю. Руденко, С. Хаджирадєва та ін., образного — А. Богущ, Н. Гавриш, І. Попов, О. Ушакова та ін., монологічного мовлення — А. Арушанова, О. Білан, А. Богущ, А. Бородич, Н. Гавриш, В. Захарченко, А. Омеляненко, Н. Орланова та ін.; навчання творчих розповідей — А.Бородич, Н. Виноградова, Н. Гавриш, О.Короткова,Т. Постоян та ін.

Практика роботи дошкільних навчальних закладів показує, що діти зазнають великих труднощів у процесі комунікації: часто відсутня логіка викладу, порушена складність мовних висловлювань, діти зазнають труднощів у використанні засобів лексичної та інтонаційної виразності для привернення уваги слухачів з метою досягнення результату комунікації [12, с.8]. Недолік сформованості дієвості мови призводить до виникнення комунікативних бар'єрів у процесі спілкування з дорослими та однолітками, оскільки дієвість мовних висловлювань передбачає орієнтацію тих, хто говорить на ефективність комунікації, відбір мовних засобів з метою вирішення комунікативної задачі.

Актуальність цієї проблеми , необхідність для теорії , а також недостатня розробленість у практиці виховання визначили **тему дослідження:** Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності. Добір літературних творів для театралізації.

Мета дослідження: здійснити теоретичне обґрунтування значення театралізованої діяльності для розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку, укласти збірку творів для театралізації .

Завдання дослідження:

- виявити стан розробки та сутності основних понять розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку в психолого-педагогічній літературі;
- проаналізувати театралізовану діяльність як засіб розвитку зв'язного мовлення;

- визначити основні положення Базового компоненту та освітніх програм щодо розвитку зв'язного мовлення засобами театралізованої діяльності;
- вивчити педагогічні умови щодо розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності та укласти збірку літературних творів для театралізації .

Об'єкт дослідження: зв'язне мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження — розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності.

Задля досягнення поставленої мети і розв'язуваних в зв'язку з нею завдань використовуються такі **методи дослідження:**

теоретичні: аналіз, синтез, порівняння, бібліографічно-описовий, узагальнення, що дало змогу зіставити різні погляди на досліджувану проблему.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали роботи мають досить широкий діапазон свого практичного застосування. Зокрема, вони можуть бути використані у науково-дослідній діяльності — при подальших дослідженнях проблематики; у навчальному процесі — при викладанні психологічних та педагогічних дисциплін. Зібраний фактичний матеріал, узагальнення та висновки можуть використовуватися студентами та психологами з даної тематики та в процесі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців, орієнтованих на роботу у практичній та віковій психології.

Апробація результатів роботи : основні положення кваліфікаційної роботи висвітлювалися у Збірнику статей ІХ Всеукраїнської студентської науково – практичної конференції на тему : «Сучасна дошкільна освіта : актуальні проблеми , інноваційні пошуки »(Ніжин , 2022 р.). Виступ із доповіддю на засіданні наукового гуртка «Актуальні проблеми дошкільної лінгводидактики » .

Публікації : Методика розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності : Сучасна дошкільна освіта : актуальні проблеми , інноваційні пошуки : збірник статей ІХ Всеукраїнської студентської науково – практичної конференції / за заг .ред. проф. О.Л.Кононко .Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя , 2022 .182 с.(с. 72 -75) .

Методика розвитку зв'язного мовлення старших дошкільників у процесі театралізованої діяльності .Наукові здобутки студентів з дошкільної освіти : збірник наукових і науково – методичних праць / упорядн. О. В. Ковшар , І. Є. Іншакова . Вип. 12 . Кривий Ріг : ФО-П Маринченко С.В. , 2021, 96с. (с. 75-77).

Структура роботи складається зі вступу, 2 розділів з підрозділами, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел 37 позицій. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінку .

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

1.1. Характеристика основних понять дослідження

Мовлення — це один із видів комунікативної діяльності людини, що полягає у використанні мовних засобів для спілкування з учасниками мовного колективу. Мовленням також називають процес говоріння (мовленнєву діяльність), і його результат (мовленнєві твори, фіксовані пам'яттю чи листом) [7,с.21].

К.Ушинський вважав рідне слово основою будь-якого розумового розвитку та скарбницею всіх знань. Головною умовою повноцінного психічного розвитку дитини і одним із напрямків у педагогічній роботі дошкільного закладу є своєчасне та правильне оволодіння дитиною мовленням. За умови недостатньо розвиненого мовлення не відбуватиметься справжнє спілкування, будуть відсутні справжні успіхи дітей у навчанні.

Розвиток мови являє собою творчий та складний процес, саме тому важливо, щоб діти добре оволоділи своєю рідною мовою, говорили правильно. Отже, чим раніше (враховуючи особливості віку) ми навчимо дітей говорити правильно, тим розкутіше вони будуть почувати себе в колективі дорослих та однолітків [9,с.5].

Розвиток мовлення — це цілеспрямована та послідовна педагогічна робота, що передбачає використання арсеналу спеціальних педагогічних методів та власні мовні вправи дитини.

Під зв'язним мовленням розуміють смислове розгорнуте висловлювання (ряд пропозицій, які логічно поєднуючись забезпечують спілкування і взаєморозуміння між співрозмовниками). На думку С.Рубінштейна зв'язність розглядається як відповідність оформлення мовлення того, хто подає інформацію, тому хто її сприймає з погляду зрозумілості. Оскільки,

найголовнішою характеристикою зв'язного мовлення є зрозумілість для співрозмовника. [8,с.13].

Зв'язним називають і таке мовлення, яке відображає власний предметний зміст . Мова буває незв'язною коли : - ці зв'язки не усвідомлюються та не відображаються в думці того, хто подає інформацію , - ці зв'язки відповідно не виявляються у промові того , хто говорить [13, с.9].

У методиці термін «зв'язне мовлення» використовується в кількох значеннях:

- 1) як процес або діяльність того, хто говорить;
- 2) продукт або результат цієї діяльності, текст чи висловлювання;
- 3) як назва розділу роботи з розвитку мови.

Як синонімічні застосовуються терміни «висловлювання», «текст». Висловлювання — це і мовленнєва діяльність і результат цієї діяльності: певний мовленнєвий твір, який є більшим за пропозицію . Основою якого є сенс (Т. Ладиженська, М. Львів та інші).

Зв'язне мовлення — є єдиним смисловим та структурним цілим, яке містить закінчені відрізки , що пов'язані між собою та тематично об'єднані .

Основною функцією зв'язного мовлення є комунікативна функція, яка проявляється у двох основних формах — діалог та монолог. Діалог та монолог мають свої особливості , що визначають характер методики формування.

У лінгвістичній та психологічній літературі діалогічне та монологічне мовлення досліджуються в напрямку зіставлення. Оскільки різняться власною комунікативною спрямованістю, лінгвістичною та психологічною природою.

Діалогічна мова — особливо своєрідний прояв комунікативної функції мови. Саме тому , діалог на думку вчених – це природна форма мовленнєвого спілкування та його класична форма .У діалозі чергуються процеси говоріння одного співрозмовника з процесом прослуховування та наступним говорінням іншого .Важливо, що у діалозі співрозмовники завжди знають, про що йдеться, і не потребують розгортання думки та висловлювання. Усна

діалогічна мова протікає у конкретній ситуації та супроводжується жестами, мімікою, інтонацією. Звідси й відбувається оформлення діалогу мовними засобами. Мова діалогу буває неповна, скорочена, іноді фрагментарна. Діалогу притаманні:

- розмовна лексика та фразеологія;
- стислість, недомовленість, стрімкість;
- прості та складні безсполучникові пропозиції;
- короткочасне попереднє обмірковування.

Зв'язність діалогу забезпечується двома співрозмовниками. Діалогічне мовлення відрізняється мимовільністю, реактивністю. Дуже важливо відзначити, що для діалогу типове застосування шаблонів і кліше, мовних стереотипів, стійких формул спілкування, звичних, часто вживаних і прикріплених до певних побутових положень і тем розмови (Л.Якубинський).

У дошкільному дитинстві дитина опановує, насамперед, діалогічне мовлення, що має свої специфічні особливості, що виявляються у використанні мовленнєвих засобів, допустимих у розмовній мові, але неприйнятних у побудові монологу, що будувався за законами літературної мови. Тільки спеціальне мовленнєве виховання підводить дитину до оволодіння зв'язною мовою, яка є розгорнутим висловлюванням, що складається з кількох або багатьох пропозицій, розділених за функціонально-смысловим типом на опис, оповідання, міркування. Формування зв'язності мови, розвиток умінь змістовно і логічно будувати висловлювання є одним із головних завдань мовленнєвого виховання дошкільників.

Мовленнєвий розвиток дитини, здійснюється в різних видах дитячої діяльності, одним з яких є театралізація. Театралізована діяльність — це імпровізація, оживлення предметів і звуків, яскрава емоційна передача образу героя вербальними і невербальними засобами, вона пов'язана з музичними та мовними видами діяльності: співом, рухом під музику, слуханням, імпровізацією, музичної грою [17, с. 34].

Н. Гавриш у дослідженнях щодо розвитку мовлення засобами театралізованої діяльності [9, с. 24], визначає мовленнєву творчу діяльність дітей дошкільного віку феноменом, що висвітлює мовленнєву культуру дітей, а також розглядає мовленнєву компетентність, внутрішній духовний та душевний стан дітей, зокрема і рівень психічного розвитку, виражені переваги та інтереси дітей, тим самим сприяючи їхньому художньо-естетичному, інтелектуально-творчому розвитку, і розвитку креативного начала особистості [5, с. 13].

Підкреслюючи роль театралізованої діяльності в мовленнєвій творчості дітей, Н. Гавриш наголошує на тому, що процес підготовки і показу вистави сприяє тому, що у дітей відбувається розвиток зв'язного мовлення емоційно забарвленого характеру та відображає використання вербальних та невербальних засобів виразності. [8, с. 29].

Велика роль театралізованої діяльності в мовленнєвому розвитку дитини — вдосконалення діалогів і монологів, освоєння виразності мовлення. Вона стимулює активне мовлення за рахунок розширення словникового запасу, роботи по вдосконаленню артикуляційного апарату і розширення зони спілкування (з іграшками, однолітками, дорослими), є невичерпним джерелом розвитку почуттів, переживань, емоційних відкриттів дитини, залучає її до духовного багатства, є найважливішим засобом розвитку мови, необхідної для організації спільної діяльності дітей, в процесі якої відбувається мовленнєвий розвиток дошкільників. Театралізована гра допомагає створити такі ситуації, в яких навіть самі нетовариські і скуті діти вступають в мовне спілкування і розкриваються [19, с. 8].

Отже, мовлення — це один із видів комунікативної діяльності людини, що полягає у використанні мовних засобів для спілкування з учасниками мовного колективу. Мовленням також називають процес говоріння (мовленнєву діяльність), і його результат (мовленнєві твори, фіксовані пам'яттю чи листом). Формування зв'язності мови, розвиток умінь змістовно і логічно будувати висловлювання є одним із головних завдань

мовленнєвого виховання дошкільників. Мовленнєвий розвиток дитини здійснюється в різних видах дитячої діяльності, одним з яких є театралізація.

1.2. Психолого-педагогічні дослідження щодо розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку

Оволодіння рідною мовою як засобом та способом спілкування та пізнання є одним із найважливіших придбань дитини у дошкільному дитинстві. Саме дошкільне дитинство особливо сензитивне до засвоєння мови [18,с.17]. Розвиток форм мовленнєвого спілкування — центральне завдання сучасного закладу дошкільної освіти.

У реалізації галузі мовленнєвого розвитку основна мета виховання — забезпечити освоєння дітьми методів і засобів взаємодії з дорослими і однолітками.

Проблема мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку досліджувалася науковцями в різних аспектах. Теоретичні засади розвитку мовлення на різних етапах дитинства, відображено у провідних ідеях вітчизняних і зарубіжних учених та педагогів сучасності. Так, важливість розвитку мовлення з перших років життя дитини описував Я. Коменський; Ф. Фребель наголошував на необхідності поєднання мовлення з іншими видами діяльності: ігровою, образотворчою; М.Монтессорі обґрунтовувала принцип наочності навчання мови і мовлення; на якісних характеристиках мовлення зауважував Ж.-Ж. Руссо; становленню комунікативної функції дітей дошкільного віку присвячені численні дослідження В.Ветрової, М.Єлагіної, та ін. [13,с.6].

У системі сучасної дошкільної освіти проблему розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку досліджували такі науковці: навчання дітей сюжетної — О. Білан, Н.Водолага, Н.Гавриш, В.Захарченко, Т.Постоян, Л. Шадріна, творчої розповіді — Л.Ворошніна, Н.Орланова, О.Ушакова, використання художньої літератури в розвитку монологічного мовлення —

А.Богуш , Н. Маліновська , О.Монке , О.Ушакова , Л.Фесенко , розвиток зв'язного мовлення у процесі ознайомлення із природою — Н.Виноградова.

Сутність поняття «мовлення» дослідники І.Біла , А. Богуш , М.Вашуленко , Т.Котик [11, с. 21] визначають як спілкування за допомогою мови людей між собою . Основними функціями мовлення є : емоційне самовираження , спілкування , повідомлення , функція , що полягає у впливові на інших людей , для дітей мовлення – це засіб за допомогою якого успішно здійснюється навчання і виховання .

Відповідно до досліджень психолога О.Лурія , призначення мовлення полягає у передачі інформації у словесній формі та комунікативній діяльності ,а також набуття ознак розуміння співрозмовника [16,с.7]. А.Богуш визначає словосполучення «розвивати мовлення» як робота з дошкільниками спрямована на навчання їх правильно , відповідно до вимог та правил використовувати весь арсенал мовних засобів у процесі побудови висловлювань [5,с.25].

Розвиток мовленнєвої діяльності відображено і в чинних освітніх програмах [18,с.9].У відповідності до змісту Базового компоненту дошкільної освіти та чинних програм [2,с.12] мета мовленнєвого розвитку випускника закладу дошкільної освіти: сформованість комунікативної компетенції, яка формується на дошкільному етапі. Одним із компонентів такого спілкування виступає культура мовленнєвого спілкування.

У наш час з кожним днем зростають вимоги до розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку, оскільки зв'язна мова забезпечує вміння та навички спілкування [4,с.27]. Спілкування — це неодмінна умова успішної соціалізації, що відображено у працях відомих зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: Я. Коменський, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, К.Ушинський, Є.Тихеева, А.Леушина, Ф.Сохін, Д.Ельконін, О.Ушакова, Є.Водовозова, С.Рубінштейн, Є.Фльоріна та багатьох інших. Вчення цих відомих педагогів актуальні й у теперішній час.

У наші дні особливу значущість для педагогів набуло вчення про форми та функції зв'язного мовлення, про стадії становлення мови дошкільників створене А.Леушиною разом із видатним психологом С.Рубінштейном та згодом уточнене Д.Ельконіним, Ф.Сохіним та іншими [20, с.16]. У Базовому компоненті дошкільної освіти розвиток зв'язного мовлення включено в освітній напрям «Мовлення дитини», який включає розвиток зв'язного, граматично правильного монологічного мовлення; розвиток мовленнєвої творчості; знайомство з дитячою літературою [2,с.13].

К.Ушинський та Є. Тихеева наголошували на необхідності навчання дітей розповіді, пропонували форми та методи навчання монологічного мовлення.

Усі дослідники, вивчають проблему розвитку зв'язного мовлення, звертаються до характеристики, наданої С.Рубінштейном.

Розвиток зв'язного мовлення дитини відбувається у тісному взаємозв'язку з освоєнням звукової частини, словникового складу, граматичного устрою мови. Розвиток образної мови — важлива складова роботи з розвитку мови. Виховання у дітей інтересу до художнього слова та вміння використовувати засоби художньої виразності у самостійному висловлюванні призводить до розвитку в дітей поетичного слуху, і на цій основі розвивається їх здатність до словесної творчості[14, с.11].

За визначенням С.Рубінштейна, зв'язною називають таку мову, яка може бути зрозуміла на основі її власного предметного змісту. Л. Виготський наголошував на тому, що під час оволодіння промовою діти розпочинають спочатку зі слова з часом поєднуючи два або три слова, і до простої фрази, а згодом переходять до складних речень. Зв'язне мовлення є заключним етапом та містить у собі розгорнуті речення. Граматичні зв'язки в реченні та зв'язки речень у тексті є відображенням зв'язків та відносин, що існують насправді. Під час створення тексту, дитина за допомогою граматичних засобів зображує дійсність, що відображена в самому тексті [13, с.39].

Розвиток зв'язного мовлення дітей з його виникнення розкриваються у дослідженнях А.Леушиної . Вона показала, що розвиток зв'язного мовлення йде від оволодіння ситуативною мовою до оволодіння контекстною, потім процес удосконалення обох форм мови відбувається паралельно , оскільки розвиток зв'язного мовлення дітей ,а також зміна його функцій залежить від тих умов , в яких відбувалось спілкування дитини з дорослим та навколишнім світом визначаючись рівнем її інтелектуального розвитку .Розвиток зв'язного мовлення в дітей дошкільного віку вивчався у працях Є.Радіної, О.Короткової, В.Логінової, В.Гербової.

Уточнюють та доповнюють методику навчання монологічного мовлення дослідження М.Смольникова про розвиток структури зв'язного висловлювання у старших дошкільників, дослідження О.Короткової про особливості оволодіння дітьми різними функціональними типами текстів.

Володіння зв'язним монологічним мовленням — одне з центральних завдань мовленнєвого розвитку дошкільників. Його успішне рішення визначається наступними умовами (мовленнєвим середовищем , соціальним оточенням дитини, сімейним благополуччям в сім'ї, індивідуальними особливостями особистості, пізнавальною активністю дитини тощо), що мають і можуть бути враховані у процесі освітньої роботи, цілеспрямованого мовленнєвого виховання. Різносторонньо вивчаються також методи та прийоми навчання дошкільників зв'язного мовлення: О.Смирнова та О.Ушакова розглядають можливості щодо застосування сюжетних картинок у розвитку зв'язного мовлення, крім цього про можливості застосування картинок у процесі навчання дошкільників розповіді досить багато пише В.Гербова, Л.Ворошніна розкриває потенціал зв'язного мовлення щодо розвитку дитячої творчості [16,с.8 ; 18,с.35; 21, с.15].

Зв'язне мовлення, будучи самостійним видом мовленнєвої діяльності, водночас виконує значну роль у процесі виховання та навчання дітей, так як воно виступає у вигляді засобу отримання знань та засобом контролю за цими знаннями.

У сучасних психологічних та методичних дослідженнях зазначається, що спонтанний розвиток вмінь та навичок зв'язного мовлення не дозволить досягти того рівня, який забезпечить успішне навчання дитини . А тому , даним умінням та навичкам потрібно навчати спеціально. Проте шляхи такого навчання недостатньо зрозумілі, оскільки науково обґрунтована теорія розвитку мови, за оцінкою Т.Ладиженської, тільки починає формуватися, в ній ще недостатньо розроблені основні категорії та ключові поняття, такі як розділи роботи з розвитку зв'язного мовлення, зміст і засоби навчання та критерії оцінки рівня розвитку даного виду комунікації.

Зв'язне монологічне мовлення на сучасному етапі вивчається різними науками — психологією , лінгвістикою та психолінгвістикою , соціальною психологією , загальною та спеціальною методикою [17, с.7].

Учені Є. Барінов, Б. Головін визначили наявність чотирьох груп зв'язків ,що належать зв'язному мовленню :

логічний зв'язок — співставлення мовлення з мисленням;

функціонально-стильовий — співвіднесення мовлення та сфери спілкування;

граматичний — співвіднесення мовлення та структури мови;

психологічний — співвіднесення мовлення з партнерами спілкування.

Отже, у лінгвістиці зв'язне мовлення — це прояв всіх видів зв'язку , прояв співвіднесеності об'єкту спілкування та законам і нормам мови .

У закладах дошкільної освіти під час роботи з дітьми застосовують наступні форми монологу : самостійні розповіді дітей та переказ.Самостійні розповіді та переказ різняться між собою тим , що в розповідях дитині надають можливість обрати тему , зміст та форму свого висловлювання, а під час роботи з переказом застосовують літературні твори відповідно до програм.

1.3. Театралізована діяльність як засіб розвитку зв'язного мовлення

Даній темі присвячені дослідження науковців (Н. Водолага, Н. Гавриш, Г. Костюшко, С. Нечай, С. Соломаха, Л. Серих, В. Шахрай, Т. Шевчук та ін.), у яких розглядаються різноманітні аспекти використання театралізованої діяльності в роботі з дітьми дошкільного віку.

Театралізована діяльність допомагає дітям оволодіти літературною мовою , а також засвоювати культуру мовлення. Під час театралізованої діяльності діти набувають навичок спілкування , вмінню вести діалог , керування силою голосу , темпом власного мовлення відповідно до того персонажа , якого грає дитина , крім цього діти відчують аудиторію. У процесі наслідування літературного персонажа дитина вчиться передавати емоційний стан , змінюючи при цьому тембр голосу. За допомогою театралізації відбувається ознайомлення з навколишнім довкіллям (художні образи , звуки , барви) [11, с. 61]. Прагнучи передати образ героя діти використовують вербальні та невербальні засоби . Граючи роль літературного персонажа дитина відображає зовнішність цього героя , його поведінку , своє ставлення до нього , відображаючи потяг до самостійності у передачі образу героя . У театралізованій діяльності відбувається розвиток сценічного та поза сценічного спілкування між дітьми закладу дошкільної освіти [22, с.7].

Мовленнєвий розвиток дитини, здійснюється в різних видах дитячої діяльності, одним з яких є театралізація. Театралізована діяльність — це імпровізація, оживлення предметів і звуків, яскрава емоційна передача образу героя вербальними і невербальними засобами, вона пов'язана з музичними та мовними видами діяльності: співом, рухом під музику, слуханням, імпровізацією, музичної грою [17, с. 34].

Дослідження Г. Волкової показало, «що театралізовані ігри дітей сприяють активізації різних сторін їх мови — словника, граматичного ладу, діалогу, монологу, вдосконалення звукової вимови тощо.» [27, с. 15]. Інтенсивному мовному розвитку служить саме самостійна театральна-ігрова

діяльність, що включає в себе не тільки дії дітей з ляльками або поведінку за ролями, але також і художньо-мовленнєву діяльність (вибір теми, передача знайомого змісту, виконання пісень від імені персонажів, наспівування тощо).

Виховні можливості театралізованої діяльності величезні: її тематика не обмежена і може задовольнити будь-які інтереси і бажання дитини. Беручи участь в такій театралізації дошкільники відкривають для себе навколишній світ за допомогою образів, звуків, музики, а вміло поставлені вихователем питання спонукають дітей розмірковувати, знаходити вирішення складних ситуацій, підводити підсумки, що сприяє розумовому розвитку і вдосконаленню мовлення[23, с.21].

Роль театралізованої діяльності в розширенні і закріпленні словникового запасу дошкільників важлива. В процесі роботи над літературними творами діти знайомляться з новими словами, що сприяє накопиченню пасивного словникового запасу і активізації в мові іменників, прикметників, займенників та дієслів. Формується вміння розрізняти і називати протилежні за значенням назви дій і ознак[14, с.18].

Театралізовані ігри збагачують продуктивну мовленнєву діяльність дошкільників (створення власних сюжетів або імпровізація заданих) і розвивають виконавську творчість (музично - мовну, рухову). Особливу увагу в театралізованій діяльності приділяють розвитку інтонаційної виразності, що дозволяє кожній дитині передати емоції, почуття, характерні особливості героя, висловити власне ставлення до подій в монологі і діалозі, не соромлячись слухачів.

У театралізованих іграх події не даються в готовому вигляді. Літературний твір лише налаштовує дитину на ці події, та його ще треба відтворити з допомогою рухів, жестів, міміки [12,с.6]. Слово відіграє чималу роль у створенні ігрового образу. Слово допомагає дітям проявляти свої емоції, думки, співпрацювати разом з однолітками. У дошкільному віці іноді цілі ігрові епізоди створюються за допомогою слова. Особливо велика роль слова у режисерських іграх, де дійові особи — ляльки та інші іграшки, а дитина

змушує їх діяти та говорити. Це вимагає від неї вміння регулювати свою поведінку, усвідомлювати свої слова, стримувати свої рухи. Беручи участь у театралізованих іграх, дитина входить у образ, перетворюється на нього, живе його життям [15,с.8].

Дитячі театралізовані ігри шляхом переплетення реального та умовного (уявного, неможливого) створюють чудовий світ, населений різноманітними персонажами, і приписують цим персонажам властивості, риси характеру. Старший дошкільник, приймаючи ігрову ситуацію, перебудовує свою поведінку на користь виконання взятої ролі: прагне передати манери, мову, показати характер персонажа [20,с.15].

В процесі роботи над виразністю реплік персонажів проводяться підготовчі вправи: артикуляційна гімнастика, вправи на дихання, скоромовки, чистомовки на розвиток дикції, логоритмічні вправи, що удосконалюють звукову культуру мови, розвивають моторику мовленнєвого апарату, дикцію, мовний слух і мовне дихання, відбувається залучення до словесного мистецтва[24, с. 14].

Виконання нової ролі, зокрема і діалогу персонажів ставить перед дитиною завдання чітко, зрозуміло висловлюватися. У дошкільників поліпшується діалогічна мова, її граматичний лад, дитина починає активно користуватися словником, який, в свою чергу, теж поповнюється. Побачене і пережите в самодіяльних театральних виставах розширює загальну обізнаність дітей, викликає потребу розповідати про виставу своїм друзям і батькам. Все це, безсумнівно, сприяє розвитку мови, вмінню вести діалог і передавати свої враження в монологічній формі [23, с. 11].

У процесі розігрування в особах літературних творів (казок, оповідань, інсценівок) у дошкільників відпрацьовуються практичне вміння користуватися засвоєним мовленнєвим матеріалом, а саме вміння повно, послідовно і зрозуміло для навколишніх передати зміст готового тексту, композиційно і граматично оформити смислове і емоційне висловлювання, що

складається з ряду логічно пов'язаних речень, що сприяє розвитку зв'язного мовлення дошкільників[6, с.20].

Інтенсивному розвитку діалогічного та зв'язного мовлення сприяє самостійна театральна — ігрова діяльність, яка включає в себе дію дітей з ляльковими персонажами або власні дії за ролями. Виконувана роль, особливо вступ в діалог з іншим персонажем ставить дитину перед необхідністю чітко і зрозуміло висловлюватися. У дітей поліпшується діалогічна мова, її граматичний і інтонаційний лад, розвивається вміння закінчувати фразу і відповідати повною відповіддю на поставлені питання [30, с. 2].

Розвиток мовлення тісно пов'язаний з формуванням мислення і уяви дитини. Поступово набувається вміння складати найпростіші, але цікаві за смисловим навантаженням і змістом розповіді, граматично і фонетично правильно будувати фрази, композиційно оформлювати їх зміст, що має першорядне значення для повноцінної підготовки дитини до шкільного навчання.

Роль педагога в організації та проведенні театралізованих ігор велика. Вона полягає в тому, щоб поставити перед дітьми чіткі завдання, непомітно передавати ініціативу до рук дітей, вміло організовувати їхню діяльність і спрямовувати її в потрібне русло; не залишати поза увагою жодного питання. Важливо здійснювати індивідуальний підхід до кожної дитини.

Насамперед, необхідна правильна організація театралізованих ігор. Основними її вимогами є:

- змістовність та різноманітність тематики;
- постійне та щоденне включення театралізованих ігор у всі форми педагогічного процесу;
- читання твору до початку гри вимагає обговорення та уточнення;
- максимальна активність дітей на етапах підготовки та проведення ігор;
- співробітництво дітей один з одним та з дорослими на всіх етапах організації театралізованої гри.

Послідовність та ускладнення змісту тем та сюжетів, обраних для ігор, повинні відповідати віку та вмінням дітей [1, с.13].

Робота з розвитку театралізованих ігор ведеться поступово, починаючи з молодшої групи. А починається ця робота із створення предметно-розвивального середовища у групах дошкільного закладу. Створюються куточки театралізованої діяльності, де розташовуються: дидактичні, театралізовані ігри, різні види театрів: площинний, настільний, пальчиковий, тіньовий, театр іграшок та інші; костюми, маски, шапочки; ілюстрації знайомих творів; художня література; ширми. Також організовується «тихий куточок», де дитина може побути одна: розглядати ілюстрації до казок, «прорепетиувати» роль перед дзеркалом тощо.

Особливу увагу у роботі з розвитку зв'язного монологічного мовлення засобами театралізованої гри приділяється взаємодії з сім'єю. Тільки в сім'ї можна приділити дитині достатню увагу в залежності від її розвитку, нахилів, інтересів. У роботі з батьками використовуються різноманітні методи та форми роботи. Для батьків організовуються виставки літератури, посібників, ігор з театралізованої діяльності. У батьківських куточках розміщується наочна інформація, поради. Проводяться круглі столи, тематичні вечори, бесіди, консультації; організовуються спільні походи до театру.

З мамою дитина може послухати казку; розглядати ілюстрації до творів; обговорювати казкових персонажів; складати казки, різні історії та обігрувати їх; переглядати фільми; батьки можуть підказати, як краще висловити того чи іншого героя; разом виготовляти атрибути, костюми до постановки спектаклей.

На самостійність гри дітей впливає їхнє знання казки, сценарію. Авторський текст необхідно зберегти повністю на стадії прослуховування його дітьми, у жодному разі не спотворювати його. Спочатку вихователь сам читає текст, залучаючи дітей до проговорення окремих фрагментів. У міру того, як діти опановують зміст тексту, їх активність збільшується. Не слід вимагати від дошкільників повного відтворення тексту [4, с.13].

Використання театралізованих ігор у розвитку зв'язного мовлення в дітей старшого дошкільного віку здійснюється у системі і передбачає поступове ускладнення. Система роботи з розвитку театралізованої гри у дошкільній установі поділяється на три етапи:

- художнє сприйняття літературних творів та творів фольклору;
- засвоєння умінь та навичок необхідних для розігрування головних позицій таких як : («актор», «режисер») та додаткових позицій («сценарист», «оформлювач», «костюмер»);
- самостійна творча діяльність [1,с. 26].

У роботі з розвитку театралізованих ігор використовують різні види діяльності: ознайомлення з художньою літературою, засобами драматизації; перегляд лялькових вистав та бесід щодо них; ігри драматизації; артикуляційна гімнастика; пальчикові ігри; ігри-перетворення; образні вправи; розігрування знайомих творів (казок, віршиків, байок); постановка інсценувань; театральні етюди; підготовка та розігрування етюдів, казок, інсценувань. Також широко використовуються походи в театр у вихідний день на спектаклі та мюзикли за казками; бесіди та малювання переглянутих казок; драматизація, постановка казок та байок для показу батькам, дітям молодших груп. У старших групах діти самі складають, імпровізують; висловлюють своє ставлення до героя, свою думку про те, як краще висловити та показати їх; використовують інсценування у сюжетно-рольових іграх.

Роль театралізованої діяльності в розширенні і закріпленні словникового запасу дошкільників важлива. В процесі роботи над літературними творами діти знайомляться з новими словами, що сприяє накопиченню пасивного словникового запасу і активізації в мові іменників, прикметників, займенників та дієслів. Формується вміння розрізняти і називати протилежні за значенням назви дій і ознак В процесі роботи над літературними творами діти знайомляться з новими словами, що сприяє накопиченню пасивного словникового запасу і активізації в мові іменників,

прикметників, займенників та дієслів. Система роботи з розвитку театралізованої гри у дошкільній установі поділяється на три етапи:

- художнє сприйняття літературних творів та творів фольклору ;
- засвоєння умінь та навичок необхідних для розігрування головних позицій таких як : («актор», «режисер») та додаткових позицій («сценарист», «оформлювач», «костюмер»);
- самостійна творча діяльність.

Висновки до 1 розділу

Опрацювавши літературу провідних педагогів щодо розвитку зв'язного монологічного мовлення та театралізованої діяльності, ми дійшли висновку, що розвиток зв'язного монологічного мовлення це одне з головних завдань мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Володіння зв'язним монологічним мовленням — одна з головних компетентностей дітей дошкільного віку. Воно вбирає у собі освоєння звукової культури мови, словникового складу, граматичного ладу і відбувається у зв'язку з розвитком всіх сторін мови — лексичної, граматичної, фонетичної.

У дошкільній організації велике значення надається розвитку у дошкільників зв'язного монологічного мовлення, формуванню навичок розповідання.

Отже, використання театралізованої діяльності в цілях формування виразності мовлення, активізації словника, граматичного ладу, діалогічного і монологічного мовлення, вдосконалення звукової сторони і соціально-емоційного розвитку дитини стає можливим при виконанні ряду умов: єдності соціально-емоційного і когнітивного розвитку; насиченні цієї діяльності цікавим і емоційно-значущим для дітей змістом; поступовості і послідовності ознайомлення з різноманітними вербальними і невербальними засобами виразності; наявності цікавих і ефективних методів та прийомів роботи з дітьми; спільної участі в даному процесі дітей і дорослих (педагогів і батьків).

Робота з розвитку театралізованих ігор ведеться поступово, починаючи з молодшої групи. А починається ця робота із створення предметно-розвивального середовища у групах дошкільного закладу. Створюються куточки театралізованої діяльності, де розташовуються: дидактичні, театралізовані ігри, різні види театрів: площинний, настільний, пальчиковий, тіньовий, театр іграшок та інші; костюми, маски, шапочки; ілюстрації

знайомих творів; художня література; ширми. Також організовується «тихий куточок», де дитина може побути одна: розглядати ілюстрації до казок, «прорепетиувати» роль перед дзеркалом тощо.

У роботі з розвитку театралізованих ігор використовують різні види діяльності: ознайомлення з художньою літературою, засобами драматизації; перегляд лялькових вистав та бесід щодо них; ігри драматизації; артикуляційна гімнастика; пальчикові ігри; ігри-перетворення; образні вправи; розігрування знайомих творів (казок, віршиків, байок); постановка інсценувань; театральні етюди; підготовка та розігрування етюдів, казок, інсценувань.

Театралізована діяльність є ефективним засобом в мовленнєвому розвитку дитини дошкільного віку, активізації та вдосконаленні словникового запасу, граматичного ладу мовлення, звуковимови, навичок зв'язного мовлення, темпу, виразності мовлення. А участь дітей в театралізованих іграх доставляє їм радість і викликає активний інтерес.

Таким чином, театралізована гра впливає на розвиток зв'язного монологічного мовлення у дітей старшого дошкільного віку тільки в тому випадку, якщо викликає інтерес та бажання включитися в гру, а також враховує вікові та індивідуальні особливості дітей.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Мовленнєва та мистецька компетентність старших дошкільників за Базовим компонентом дошкільної освіти та чинними програмами закладів дошкільної освіти

Державним освітнім стандартом дошкільної освіти є Базовий компонент дошкільної освіти, на початку 2021 року була затверджена третя редакція даного документу, в ньому прослідковуються традиції, що відображені в стандартах минулих років 1998 і 2012 рік. Базовий компонент дошкільної освіти висвітлює: що очікує суспільство щодо виховання та навчання підростаючого покоління, скеровує оновлення освітніх програм виховання і навчання дітей, ставить вимоги щодо того, якою повинна бути професійна підготовка педагогів сучасності, узагальнює праці вчених стосовно покращення культури якості в дошкільних навчальних закладах [2, с. 5].

Стандарт не є творчим продуктом вузької групи фахівців. У процесі його оновлення взяли участь педагогічні колективи закладів дошкільної освіти, викладачі університетських кафедр фахової підготовки, управлінці, науковці, батьки, працівники соціальних служб, члени Асоціації працівників дошкільної освіти.

Визначена ідея солідарної відповідальності дорослих за розвиток дитини конкретизована базовими принципами реалізації стандарту:

- принцип демократичності;
- принцип рівного доступу до якісної дошкільної освіти для кожної дитини незалежно від особливостей її розвитку;
- забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору;

- міжвідомча взаємодія;
- принцип партнерства щодо управління в дошкільній освіті ;
- принцип партнерства між усіма учасниками освітнього процесу

Одним з головних завдань оновленого Базового компоненту дошкільної освіти є дотримання вимог наступності оновленого стандарту з Державними освітніми стандартами минулих років , тим самим висвітлюючи кращі традиції освіти поєднуючи їх з вимогами сучасності .

Базовий компонент дошкільної освіти 2021 створювався під науковим керівництвом Тамари Піроженко, завідувача лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, члена кореспондента НАПН України. Професор, доктор психологічних наук, Т. Піроженко зазначає, що компетентність — ключова категорія оцінки якості результату освіти, а мета створення нової редакції стандарту полягає у збереженні самоцінності дошкільного дитинства, визначенні вимог щодо виховання і навчання дітей дошкільного віку та забезпеченні наступності між дошкільною та початковою освітою[2,с. 8].

Визнання української дошкільної галузі як сучасної, науково-обґрунтованої та методично-забезпеченої ланки освіти потребувала утвердження цих позицій відповідно до міжнародних стандартів якості освіти. Ключовим поняттям в критеріях оцінки ефективності та якості освіти виступає категорія сформованих у дитини компетентностей, що вказують на можливість активно проявляти особистісні надбання в різних самостійних та організованих за підтримки дорослого видах діяльності.

Компетентності формуються у просторі освітніх напрямів діяльності закладів дошкільної освіти , завдяки тому , що вихователі здійснюють організацію найважливіших видів діяльності дітей , що сприяє розширенню знань дітей , набуття досвіду , виявляючи при цьому результат розвитку дитини . Головною умовою формування компетентності є співпраця з батьками вихованців.

Державний стандарт дошкільної освіти показує, яку взаємозалежність мають цінності дошкільної освіти, напрями освіти, тобто сам зміст освіти і процес формування досвіду дитини різними видами діяльності, тим самим забезпечуючи певний освітній результат—компетентність старшого дошкільника[2,с. 6].

Під мовленнєвою компетентністю розуміють можливість дитини утворювати власні твердження, враження, передавати думки за допомогою мовних засобів, висловлювання, використовуючи при цьому вербальні та невербальні засоби. Складовими частинами мовленнєвої компетентності є наступні: - фонетичний, граматичний, лексичний, монологічний та діалогічний. Мовленнєва компетентність передає їх залежність один від одного та взаємообумовленість.

Художньо-мовленнєвою компетентністю називають вміння передавати власні художньо-естетичні враження, емоції, після роботи з літературними та фольклорними творами, використовуючи при цьому різноманітність видів та засобів художньо-мовленнєвої діяльності. Саме в цьому й виражається ставлення дитини до літературного твору, показник обізнаності літературних творів, розуміння ціннісного ставлення до художнього слова.

Емоційно-ціннісне ставлення виражається в наступному: чи проявляє дитина зацікавленість до художнього слова та книжки; чи має дитина бажання передати власні почуття за допомогою мовлення; прояв активності та зацікавленості до різних форм мовленнєвої творчості; бажання відобразити емоції та власні враження отримані після роботи з літературними творами в художньо-мовленнєвій діяльності; прагнення дитини використовувати книги щоб отримати певну інформацію та задоволення; захоплення участю в сюжетно-рольових іграх, які відбуваються за мотивами літературних творів, розігрування колядок, закличок, щедрівок, використання народних ігор.

Сформованість знань дошкільників визначається наступними показниками : дитина може назвати імена письменників та поетів (не менше трьох або чотирьох) , називає не менше восьми-десяти літературних або фольклорних творів; обґрунтовує ключові відмінності та особливості в літературних та фольклорних жанрах ; пояснює в чому полягають властивості літературних і фольклорних жанрів; розуміє специфіку образних слів (порівнянь, епітетів) , розуміє для чого необхідно їх використовувати в текстах[2,с. 10].

Навички : дитина розповідає про поведінку героїв літературного твору , сюжет твору , головну ідею , дає відповіді дорослому , показує як вона ставиться до вчинків героїв , оцінює їх , співставляє вчинки героїв з власною поведінкою , розповідає знайомі казки розуміє їх зміст , може доцільно та усвідомлено використовувати у мовленні прислів'я , приказки ; відгадує загадки , що містять опис ; за допомогою інтонації може по – різному передати почуття виконуючи літературні твори ; може відтворити вислови з художнього тексту у власному мовленні ; приймає активну участь у мовних іграх , виразно промовляючи при цьому прислів'я та приказки , а також скоромовки та чистомовки ; має змогу скласти невеличку розповідь , історію відповідно до зразка , власні загадки , вигадати інше закінчення літературного твору , доповнити казку або оповідання новими подіями [2,с. 23].

Участь батьків

Батьки можуть допомогти процесу формування мовлення дитини використовуючи наступні методи :

- розвивати мовленнєві навички дитини:
 - своєчасно виправляти помилки в мовленні дитини , розмовляючи з нею дотримуватись правил літературної мови ;
 - залучати дітей до спільних мовних ігор , наголошувати увагу на звуковому складі рідної мови ;
 - пояснювати дитині незнайомі слова , більше розмовляти з нею , проводити час разом , спонукати до запитань ;

– спонукати дитину описувати предмети , переказувати мультфільми та знайомі казки , використовуючи життєві ситуації .

– використовувати ігрові ситуації (магазин , пошта , лікарня тощо), які б забезпечили вправління дитини у зверненні до дорослого чи дитини із запитанням чи пропозицією;

– заохочувати дитину висловлювати власну думку в пізнавальних бесідах , допомагати при виникненні труднощів в розмірковуваннях , наданні аргументів , під час доведення власних припущень ;

– привчати дитину визначати чітко кроки на шляху до поставленої мети , планувати власні дії .

- розвивати комунікативні навички дитини:

– звертати увагу дитини на те , що необхідно застосовувати дружнє спілкування (вітатися , прохати про допомогу , підтримувати та пропонувати власну допомогу , висловлювати вдячність), показувати власний приклад такої поведінки ;

– показ комунікації за допомогою гаджетів , після чого спільно обговорити переваги та недоліки такої комунікації на відміну від живого спілкування;

– дозволяти дитині спілкуватися з близькими чи знайомими людьми за допомогою телефону , допомогти їй у цьому ;

– навчати дитину застосовувати етикетні комунікативні формули під час спілкування з різними категоріями людей (дітей , дорослими , знайомими та незнайомими людьми);

– спільно з дитиною дослідити конфліктну ситуацію , з погляду на те , як її можна було уникати , як можна вчинити інакше в даній ситуації;

- розвивати художньо-мовленнєві навички дитини:

– надавати дітям приклад ціннісного ставлення до книги як до джерела пізнання;

– створювати книжковий куточок вдома , придбати книги для всієї родини;

– підтримувати прагнення дитини ознайомлюватися з літературними творами , набувати нового досвіду , цікавитися улюбленими книгами дітей та ділитися з дитиною власними улюбленими книгами ;

– проводити щоденне читання казок з метою обговорити разом поведінку героїв , вчинки , зіставлення змісту твору з реальним життям ;

– запропонувати дитині виступити на родинному святі з її улюбленим віршем ;

– організувати мовленнєві ігри , використовуючи літературні твори , разом вигадувати інше закінчення казки та різних літературних творів, доповнювати їх .

Олена Половіна, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доцент, кандидат педагогічних наук, визначає мистецтво — індикатор та мотиватор рівня культури суспільства в цілому та особистості зокрема[2,с. 10].

Мистецько-творча компетентність дітей дошкільного віку не має на меті безпосереднього формування художників, музикантів, акторів. Але творчі здібності, які розвиваються у мистецьких видах діяльності, якості допомагають зберегти унікальність дитини як особистості. Залучаючи дітей до світу мистецтва ми не лише розвиваємо й збагачуємо їх новими знаннями про навколишню дійсність , ми допомагаємо їм набувати досвід , розуміти внутрішній світ інших людей їх емоції , почуття , відкривати для себе новий світ.

Формування мистецько-творчої компетентності дитини старшого дошкільного віку передбачає:

1) формування сприйняття явищ навколишньої дійсності емоційно-чуттєвими засобами;

2) створення необхідних умов задля самоствердження кожної дитини в мистецькій діяльності.

Сформованість мистецько-творчої компетентності досягається дитиною у реалізації емоційно-зорієнтованої моделі мистецької освіти, як складника

освітнього процесу ЗДО. Її основою є діалогічність як спосіб існування та розвитку особистості, що передбачає емоційну взаємодію з іншою особистістю: спілкування у мистецтві, спілкування через твори мистецтва; вміння створювати художній образ відповідно до особистісних якостей; співпраця дитини та дорослого без наслідування та зразка, діяльність дитини у мистецькому середовищі.

Мистецько-творча компетентність являє собою можливість дитини відображувати власний творчий потенціал, ресурси, щоб досягти певної мети у власній діяльності на основі особистих емоцій та почуттів, застосовувати як в життєвих так і в освітніх ситуаціях набуті мистецькі навички.

Наслідком набуття мистецько-творчої компетентності постає елементарне розуміння дитиною специфіки видів мистецтва (музичного, театрального, художньо-продуктивного); відношення до мистецтва як до цінності.

Емоційно-ціннісне ставлення виявляється у наступному: дитина дає відгук за допомогою емоцій на навколишній світ (краса в мистецтві, побуті, довкіллі, що оточує дитину), прояв відношення до творчості музикантів, художників, співаків, як до цінності; зацікавленість мистецькою діяльністю (музичною, театралізованою, художньо-продуктивною); бажання брати участь в мистецько-творчій діяльності (аплікації, малюванні, ліпленні, співах, грі на музичних інструментах, слуханні музики, театралізації малих літературних творів); задоволення від участі в мистецькій діяльності [2, с. 25].

Сформованість знань передбачає: базові уявлення дітей про види мистецтва (художньо-продуктивне, музичне, театральне); розуміння мистецтва – як результату творчості митців; цікавість до творів мистецтва різних жанрів, впізнавання улюблених творів, вияв власного ставлення до них, пояснення їх; дитина висловлює власні емоції сприймаючи художній образ; може аналізувати засоби художньої виразності в мистецтві різного виду та жанру; розуміє в чому полягають ключові особливості різних творів мистецтва; знає

для чого призначені театральні реквізити , зображувальні матеріали , атрибути для музичної , театралізованої , образотворчої діяльності , використовуючи матеріали , атрибути , відображає власний творчий задум ; знайома з різними видами театру , розуміє чим вони відрізняються ; розуміє , що таке хоровод , танець , інструментальна музика , пісня , музична гра .

Навички: розуміє , що яскравість образу в змісті самого твору залежить від : темпу , динаміки , рухів , міміки , жестів , музики , ритму , кольору , композиції ; розрізняє основні жанри живопису (портрет, пейзаж, натюрморт, казковий, анімалістичний), музики (вокальні, інструментальні), вистави різних театрів (ляльковий, музичний); спостерігає , дослуховується до довкілля , щоб побачити красу навколо , набуває досвіду в мистецькій діяльності ; доступними техніками відображає власні почуття , переживання , враження ; експериментує з матеріалами зображувальної діяльності ; сформовані навички у виконавській культурі (показує рухами персонажа , декламує улюблені вірші); знає культуру поведінки на концертах , освітніх закладах , під час свят; відповідно віку вміє співати , слухати музику , виконувати музично – ритмічні рухи , грати на музичних інструментах ; проявляє власну музикальність , вміє передати настрій , емоції та почуття в різних видах творчості музичних іграх , музикуванні ; відображує акторські здібності , вміння образного мовлення; бере активну участь в театралізованих діях , знає послідовність сюжету в спектаклях ; порівнює власні почуття , вчинки , поведінку з персонажами ; речі для побуту застосовує в театралізованій діяльності ; щоб досягти спільного успіху в діяльності налагоджує комунікацію з однолітками та дорослими ; допомагає зробити декор приміщення , оздобити інтер'єр підготувати приміщення до свята ; проявляє власний естетичний смак намагається дотримуватись правил в побуті (у виборі одягу до ситуації , культура поведінки , праці та відпочинку , прийому їжі , сну , дотримується правил етикету) ; у власній самостійній діяльності відображає мистецькі дії ; аналізує , порівнює , розмірковує над власним ставленням до мистецтва .

Участь батьків

Для того , щоб підтримати процес формування мистецько – творчих навичок батьки мають :

- підтримувати інтерес дитини до мистецьких видів діяльності;
- зацікавленість та підтримка дитини в її мистецьких захопленнях , та надання позитивної оцінки ;
- підтримувати самостійне прагнення дитини до самовираження художній діяльності;
- проведення спільних ігор з дітьми (з ведучим , акторами , ляльководами , концертом);
- спільні експерименти з різними зображувальними матеріалами, звуками, рухами, словами;
- спільне слухання з дитиною колискових , інструментальної музики , пісенного дитячого репертуару;
- мотивувати дитину до словотворчості, римування, виявляти її акторські здібності;
- позитивно відгукуватись на малюнки дитини , продукти її творчості , співи, музично-ритмічні рухи, фрагменти театралізації, підбір портфоліо творчих робіт;
- організувати спільні перегляди мультфільмів з красивою сучасною і народною музикою , яскравими дитячими образами, відтворенням персонажів в рухах;
- за допомогою мистецьких видів діяльності проводити спільні розваги, сімейні свята;
- усією сімєю відвідувати виставки , музеї , концерти , галереї , театри , в тому числі й онлайн;
- цікавитись та бути активними учасниками мистецьких проєктів, розваг , свят , конкурсів , майстер – класів та будь- яких видів заходів , які організовує заклад дошкільної освіти;

- організувати всі необхідні умови , які допоможуть виявити мистецьку компетентність дітей (вміння дітей підбирати одяг за смаком , декорувати приміщення , змінювати його за власним бажанням).

Базовий компонент дошкільної освіти визначається чинними освітніми програмами виховання і навчання дітей дошкільного віку . Виокремлюють комплексні освітні програми і парціальні . Комплексні мають на меті роботу за декількома напрямками , а парціальні спрямовані на роботу за одним напрямком роботи , напрямком роботи та програму обирають колектив закладу у співпраці з батьками . До програм , які використовують заклади дошкільної освіти у роботі з дітьми старшого дошкільного віку у напрямку мистецького розвитку належать : комплексні програми – «Дитина» (від 2-х до 7- ми років), «Я у Світі. Ч.1» (нова редакція) , «Оберіг» (від народження до 7 років); парціальні : програма «Казкова фізкультура » – програма з фізичного виховання , яка є авторською та інноваційною, «Радість творчості» – програма з художньо-естетичного розвитку . Програми узагальнюють ключові завдання з художньо-естетичного розвитку дітей, особливості змісту освітнього процесу , виокремлюють компетентності яких набувають діти в художньо-естетичному розвитку.

Художньо-естетичний розвиток дітей старшого дошкільного віку протікає в різних видах діяльності : театралізованій , музичній , образотворчій , що надають можливість дітям розвивати власні задатки (рухові, комунікативні, образотворчі, музичні та ін.). Мистецько – педагогічна робота з дітьми відображена в освітніх програмах . Заняття – як основна форма організації діяльності в закладах дошкільної освіти поступається мистецькій діяльності , яка відбувається завдяки «живому плануванню»(термін Н.Гавриш.)

Освітня система України змінюється відповідно до викликів сучасності, та передбачає оновлення і внесення змін у « Закон України про освіту» [18,с.5], розробкою концепції «Нова українська школа», перетворенням дошкільної освіти і її мистецької ланки [21,с.9].

На перший план порівняно з навчанням ставиться всебічний розвиток дитини , який можливий завдяки спеціально організованим умовам , активній життєдіяльності дітей , співпраці колективу закладу та батьків вихованців , співпраця педагога і дитини ґрунтується на засадах партнерства [25,с.8].

Таким чином, в Україні художньо-естетичний розвиток дітей старшого дошкільного віку здійснюється завдяки нормативно – правовим документам , чинним програмам для закладів дошкільної освіти , які створюють законодавчу базу і скеровують освітню діяльність . Художньо-естетичний розвиток дітей старшого дошкільного віку реалізується в закладах дошкільної освіти різних типів , відповідно до змісту чинних освітніх програм у різних видах художньо-естетичної діяльності. Освітня система України змінюється відповідно до викликів сучасності, та передбачає оновлення та внесення змін у « Закон України про освіту» [18,с.5], розробкою концепції «Нова українська школа», перетворенням дошкільної освіти і її мистецької ланки.

2.2. Педагогічні умови організації театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку як засобу розвитку зв'язного мовлення

Метою діяльності закладів дошкільної освіти відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти є створення умов для забезпечення гармонійного розвитку кожної дитини , сприяння її особистісному становленню та творчій самореалізації . Театралізована діяльність – це один з ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дітей старшого дошкільного віку . Вона забезпечує естетичне виховання дітей , залучаючи їх до мистецтва , вчить чути , бачити , розуміти красу дії , слова. В основі театрального мистецтва – гра , що є провідною діяльністю для дітей старшого дошкільного віку , завдяки цьому театральне мистецтво є близьким та зрозумілим дітям та забезпечує їх розвиток у грі .

Використання театру та театралізованих ігор дає змогу досягати високого рівня естетичного виховання , оскільки в поєднанні вплив музики , пластики , танцю , образотворчого мистецтва та мовлення . Театралізовані ігри мають позитивний вплив на емоційну сферу дитини , відображаючи цінності народу , його оптимізм , енергію та життєву мудрість . Величезну користь театралізовані ігри надають і духовному вихованню дітей старшого дошкільного віку , вихованню у них найкращих рис , становленню характеру , утвердженню себе в суспільстві.

У Базовому компоненті дошкільної освіти змісті освітнього напрямку «Дитина у світі культури» визначено , що лише тоді , коли дитина творчо застосовуватиме власний мистецький досвід (музично -пластично -пісенний, художньо-мовленнєвий) під час театралізованих ігор , самостійно вигаданої казки , сценки , та інших літературних жанрів , дитяча театральна діяльність буде успішною [2,с. 16].

Театр допомагає дитині старшого дошкільного віку самовиразитися , усвідомити власне «Я» ,сформувати моральні якості , подолати недоліки : непосидючим дітям – навчитися витримки , бути більш організованим ; невпевненим у собі дітям – здобути впевненість у собі , у власних можливостях, подолати сором'язливість .

Під час участі в театралізованих іграх , діти відкривають для себе навколишній світ завдяки фарбам , образам , звукам , що удосконалює їх психічні процеси (увагу , пам'ять , мислення , уяву)розвиває їх пізнавальні інтереси , покращує міжособистісне спілкування , розширює світогляд , активізує мовлення.

Отже, театралізована діяльність є ефективним засобом розвитку художньо- творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку , відіграє важливу роль у вихованні всебічно розвиненої особистості .

Використання театралізованої діяльності в цілях формування виразності мовлення, активізації словника, граматичного ладу, діалогічного і монологічного мовлення, вдосконалення звукової сторони і соціально-

емоційного розвитку дитини стає можливим при виконанні ряду умов: єдності соціально-емоційного і когнітивного розвитку; насиченні цієї діяльності цікавим і емоційно-значущим для дітей змістом; поступовості і послідовності ознайомлення з різноманітними вербальними і невербальними засобами виразності; наявності цікавих і ефективних методів та прийомів роботи з дітьми; спільної участі в даному процесі дітей і дорослих (педагогів і батьків).

У процесі організації театралізованої діяльності заклади дошкільної освіти визначають мету та завдання, які необхідно втілити педагогічному колективу. Заклади дошкільної освіти використовують куточки театралізованої діяльності, що містять ширми. Для театралізації підбирають костюми та реквізити відповідно до обраної теми та поставлених завдань. Робота з дітьми старшого дошкільного віку відбувається систематично й послідовно, обов'язково враховують індивідуальні та вікові особливості дітей дошкільного віку.

Підготовча робота до організації та проведення театралізованої діяльності зі старшими дошкільниками досягається через: читання художніх творів, спостереження, екскурсії, співи, музику, дидактичні та рухливі ігри, мовленнєві завдання, ігрові вправи, самостійну діяльність дітей та за допомогою спеціально організованих занять.

Завдання підготовки до гри-драматизації вирішуються завдяки проведенню спостережень, екскурсій, під час читання художньої літератури, слухання музики, співу, музичних, рухових і дидактичних ігор, ігрових вправ, пізнавальних та мовленнєвих занять, самостійної художньої діяльності та спеціально організованих занять [36, с. 5].

По закінченню підготовчої роботи дітям дається завдання драматизувати певну частину літературного твору за власним бажанням, під час виконання такого завдання діти старшого дошкільного віку самостійно знаходять та використовують засоби виразності.

Зміст заняття та його складові частини змінюються відповідно до етапу ознайомлення дітей із літературним твором. Під час організації та проведення першого заняття, головною метою якого є ознайомлення дітей із змістом художнього твору проводити роботу з вправлення дітей у драматизації частин твору не завжди є доцільним. У випадку, коли літературний твір є добре відомий дітям (наприклад: вихователь ознайомлювала дітей з даним твором на занятті з художньої літератури), вправлення дітей у драматизації частин твору повинно займати більше часу.

Під час підготовки до театралізованої діяльності необхідно підготувати і музичний супровід. Зазвичай у закладах дошкільної освіти даний супровід надає музичний керівник закладу.

Підсумковим етапом роботи є проведення дитячої вистави, яка відбувається зазвичай у другій половині дня, можуть запрошуватися як батьки дітей старшого дошкільного віку, так і інші вихованці закладу дошкільної освіти. [36,с. 15].

Необхідно залучати до театралізованої діяльності усіх дітей. У випадках нестачі ролей вистава має відбуватись декілька разів, але з новими акторами. Це спонукатиме дітей бути активними, брати участь у виставі, та забезпечить процес розвитку художньо-творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Після перегляду вистави педагоги зазвичай проводять із старшими дошкільниками бесіду, яка спрямоване на те, щоб визначити чи зрозумілий зміст вистави самим дітям; які негативні та позитивні вчинки героїв вони можуть виокремити; хто з героїв найбільше сподобався; чи цікаво було брати участь у виставі. Участь у театралізаціях спонукає дітей проявляти співпереживання, взаємодіяти з однолітками, встановлювати товариські відносини, а також покращує пізнавальну активність старших дошкільників.

Вміння дітей, що визначають компетентність дітей старшого дошкільного віку у сфері театралізованої діяльності: проводити як за настановою дорослого, так і за власною ініціативою ігри – драматизації та

ігри за сюжетами добре знайомих художніх творів ;інсценування відомих казок ;зіставлення поведінки та вчинків літературних героїв з власними вчинками ; виявляти власне ставлення до процесу перетворення в певного героя ; своєчасно включатися в процес запам'ятовувати послідовність всього сюжету ; застосовувати музично-пластично-пісенний досвід у процесі театралізації [13,с. 27].

Отже ,метою діяльності закладів дошкільної освіти відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти є створення умов для забезпечення гармонійного розвитку кожної дитини , сприяння її особистісному становленню та творчій самореалізації . Театралізована діяльність – це один з ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дітей старшого дошкільного віку . Вона забезпечує естетичне виховання дітей , залучаючи їх до мистецтва , вчить чути , бачити , розуміти красу дії , слова. В основі театрального мистецтва – гра , що є провідною діяльністю для дітей старшого дошкільного віку , завдяки цьому театральне мистецтво є близьким та зрозумілим дітям та забезпечує їх розвиток у грі .

Використання театру та театралізованих ігор дає змогу досягати високого рівня естетичного виховання , оскільки в поєднанні вплив музики , пластики , танцю , образотворчого мистецтва та мовлення . Театралізовані ігри мають позитивний вплив на емоційну сферу дитини , відображаючи цінності народу , його оптимізм , енергію та життєву мудрість . Величезну користь театралізовані ігри надають і духовному вихованню дітей старшого дошкільного віку , вихованню у них найкращих рис , становленню характеру , утвердженню себе в суспільстві.

2.3 Співпраця з батьками в напрямку розвитку зв'язного мовлення засобами театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку

В умовах розвитку сучасного суспільства, коли молоді сім'ї орієнтовані на матеріальне благополуччя і кар'єрне зростання, діти мало проводять часу з

батьками (дедалі більше за телефонами, біля комп'ютерів або граючи власними іграшками) і рідко слухають розповіді та казки з вуст мами або тата, а вже вдома розвиваючі мовні заняття взагалі рідкість.

Часто батьки виходять з міркування, що діти, спостерігаючи за ними, самостійно навчаться складно викладати свої думки. Але це не так, дитині потрібно допомагати встановлювати логічні зв'язки у своєму мовленні. Саме батьки, а не лише фахівці дошкільних закладів, відіграють велику роль у формуванні мовлення дитини. Адже на успіх дошкільника у засвоєнні мови впливає те як дитина проводить час з батьками вдома, чи достатньо уваги вона отримує. На жаль, багато батьків у наш час часто забувають про це і пускають процес розвитку мови на самотік. Незважаючи на те, що дошкільний вік — це період інтенсивного зростання та розвитку дитини. Оволодіння рідною мовою — одне з важливих здобутків дитини у дошкільному дитинстві.

Одним із головних напрямів роботи дошкільного закладу є розвиток зв'язного монологічного мовлення дітей. Але жодна, навіть найкраща розвиваюча програма не може дати повноцінних результатів, якщо вона не вирішується спільно з сім'єю. Опанування дитиною мовлення буде успішніше тоді, коли з нею займаються не тільки у дошкільному закладі, а й у сім'ї. Включення батьків у педагогічний процес є найважливішою умовою повноцінного мовленнєвого розвитку[2,с. 33].

Для вирішення проблем розвитку зв'язного монологічного мовлення дошкільників у дитячому освітньому закладі використовуються такі форми взаємодії: традиційні колективні, дозвільні форми, наочно-інформаційні.

Традиційні колективні форми взаємодії із батьками.

Завдання: пояснити батькам, яку роль вони займають у процесі розвитку зв'язного мовлення дітей.

Дозвільні форми взаємодії з батьками.

Завдання: встановлювати теплі неформальні відносини між педагогами та батьками, а також більш довірчі відносини між батьками та дітьми, сприяти підвищенню педагогічної культури батьків та збагаченню словника дітей.

Наочно-інформаційні форми взаємодії із батьками.

Завдання: ознайомити батьків із змістом та методами виховання дітей в умовах дошкільного закладу.

Традиційні колективні форми взаємодії з батьками:

Батьківські збори. Завдання: залучити батьків у процес мовленнєвого розвитку дітей; стимулювати інтерес батьків до використання можливостей ігрової діяльності для спілкування з власною дитиною.

Педагогічна рада за участю батьків. Завдання: залучити батьків до активного осмислення проблем зв'язного мовлення дітей у сім'ї з урахуванням обліку індивідуальних потреб.

Батьківська конференція — одна із форм підвищення педагогічної культури батьків. Цінність цього виду роботи у тому, що у ній беруть участь як батьки, так і громадськість. На конференціях виступають педагоги, педагоги-психологи тощо.

Тематичні консультації організуються з метою відповісти на всі питання, що цікавлять батьків. Частина консультації присвячується труднощам виховання дітей. Вони можуть проводитися і фахівцями із загальних та спеціальних питань, наприклад, розвитку зв'язного монологічного мовлення, навчання грамоти та ін.

Круглий стіл. Проводиться у нетрадиційній обстановці з обов'язковою участю фахівців обговорюються з батьками актуальні проблеми виховання.

Відкриті заняття з дітьми у ЗДО для батьків. Батьків знайомлять зі структурою та специфікою проведення занять у ЗДО. Можна включити в заняття елементи бесіди з батьками. До них відносяться співпраця на принципах діалогу, взаємної поваги .

Дні відкритих дверей, які дають батькам можливість побачити стиль спілкування педагогів з дітьми, самим «включитися» у спілкування та діяльність дітей та педагогів.

Вечори запитань та відповідей. Ця форма дозволяє батькам уточнити свої педагогічні знання, застосувати їх на практиці, дізнатися які методи

необхідно використовувати для розвитку мовлення своїх дітей, поповнити знаннями один одного, обговорити деякі проблеми розвитку дітей.

Ділова гра. Присутні батьки та педагоги поділяються на групи, у тому числі має бути передбачена група експертів. Перед ними ставиться проблема, і групи шукають ефективні шляхи вирішення цієї проблеми.

Майстер клас. Це збори, на яких батьки демонструють свої досягнення у галузі виховання та освіти дітей. Майстер-клас може бути як теоретичним, так і практичним.

Ток-шоу — обговорення однієї проблеми з різних точок зору, деталізацією проблеми та можливих шляхів її вирішення. На ток-шоу виступають вихователі, батьки, можна запросити інших спеціалістів.

Лекція-семінар — для проведення зборів у формі лекції – семінару необхідно визначити його тему та ведучого. Провідними зборами може бути вихователь, батьки, запрошені фахівці.

Педагогічні розмови із батьками. У результаті розмови батьки повинні отримати нові знання з питань навчання дитини.

Індивідуальні консультації. Консультації за своїм характером близькі до розмови. Різниця в тому, що бесіда — це діалог вихователя та батька, а проводячи консультацію, відповідаючи на запитання батьків, педагог прагне дати кваліфіковану раду.

Індивідуальні блокноти, куди вихователь записує успіхи дітей з різних видів діяльності, батьки можуть помічати, що їх цікавить дітей.

Гість групи чи доброволець. Необхідно заохочувати прихід батьків у групу для спостереження дітей та гри із ними. У батьків і дітей можуть бути загальні інтереси чи вміння. Дорослі можуть допомагати вихователям, брати участь у виставах, допомагати в організації заходів цим сприяти розвитку зв'язного мовлення дітей.

Дозвілєві форми взаємодії з батьками

До спільного дозвілля відносять:

- свята, заходи (концерти, змагання);

- робота театральної трупи діти – батьки (спільна постановка вистав);
- літературні вечори;
- фольклорні свята;
- ярмарки;
- КВК;

Також рекомендується проводити «Мовленнєві свята». Вони забезпечують розвиток комунікативних умінь та навичок дітей, покращують самооцінку, підводять до розуміння того, навіщо необхідно зв'язне монологічне мовлення, закріплення пройденого матеріалу [19, с. 8].

Наочно-інформаційні форми взаємодії з батьками розділені на дві підгрупи:

1. Інформаційно-ознайомча група

Направлена на ознайомлення батьків із самою дошкільною установою, особливостями роботи, з педагогами, що займаються вихованням дітей, та подоланням поверхневих думок про роботу дошкільного закладу.

Включає в себе:

Інформаційний куточок для батьків. У ньому розміщується корисна для батьків та дітей інформація: корисні статті та довідкові матеріали-допомоги. В них відображається поточна робота з виховання та розвитку мовлення дітей. Батьки наочно побачать, як можна обладнати куточок або кімнату для дитини, отримають відповіді на поставлені запитання.

Інформаційний лист. Вони можуть нести інформацію про додаткові заняття з дітьми; оголошення про збори, події, екскурсії; прохання про допомогу; подяка добровільним помічникам тощо.

Пам'ятки для батьків. Невелика інструкція грамотного виконання якихось дій.

Папки-пересування. Формуються за тематичним принципом: «Щоб наші діти не хворіли», «Роль батька у вихованні дітей», «Роль батьків у розвитку зв'язного мовлення дитини» тощо. Папка дається в тимчасове користування батькам. Коли батьки ознайомляться зі змістом папки-пересувки, з ними слід

поговорити про прочитане, відповісти на запитання, вислухати пропозиції, тощо.

Батьківська газета оформляється самими батьками. У ній вони відзначають цікаві випадки з життя сім'ї, діляться досвідом виховання з окремих питань.

Відео. Створюються за певною тематикою, наприклад «Розвиток зв'язного монологічного мовлення дітей старшого дошкільного віку» та ін.

2. Інформаційно-просвітницька група.

Спрямована на збагачення знань батьків про особливості роботи з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Для того щоб вона була дієвою, допомагала активізувати батьків використовуються рубрики: «Наші успіхи», «Що ми вчимо», в які помістити практичний матеріал, що дає можливість зрозуміти, як займається дитина в дитячому садку. Можна запропонувати інформацію з приводу книг, які слід читати дітям різного дошкільного віку (вірші, прислів'я лічилки, скоромовки для навчання з дітьми вдома, загадки).

Специфіка в тому, що спілкування педагогів з батьками тут не пряме, а опосередковане – через газети, організацію виставок, інформаційні проспекти для батьків, журнали та газети, що видаються ЗДО для батьків, випуск стінгазет[11,с. 5].

Таким чином, взаємодія дитячого садка і сім'ї є необхідною умовою повноцінного розвитку зв'язного монологічного мовлення дошкільників. Завдання дитячого садка — озброювати батьків педагогічними знаннями, зокрема конкретними знаннями з методики розвитку мовлення. Для цього можна використовувати усі перелічені форми роботи. Від того, наскільки співпраця педагогів та батьків буде злагодженою, доброзичливою, залежить наскільки дошкільник буде успішним в подальшому навчанні, матиме гарне мовлення, словниковий запас, впевненість при спілкуванні з дорослими та однолітками. Варто зазначити, що мовленнєва компетентність є однією з ключових для повноцінного гармонійного розвитку особистості. Відтак маємо

пряму залежність успіху від мовлення та можемо зробити висновок, що вагомим інструментом мовленнєвого розвитку дошкільника є театралізована діяльність у всіх її можливих варіантах.

Висновки до 2 розділу

У результаті збагачення театралізованим компонентом змісту всіх видів активності дітей за чинними комплексними та парціальними програмами та методичними рекомендаціями МОН, з урахуванням встановленого комплексу дидактичних принципів та педагогічних умов формується особливе — єдине діалогічне середовище, яке надає можливість більш ефективного, якісного, інтенсивного всебічного розвитку особистості дитини, формування художньо-естетичної, духовно-моральної культури, досягнення психоемоційної, інтелектуальної, фізіологічної, соціально-комунікативної готовності до нового — шкільного періоду життя.

Будь-який розвиток і виховання дитини відбувається в процесі її діяльності. Художній твір містить значний пізнавальний, емоційний, етичний і творчий потенціал для розвитку особистості дошкільника, формування певних життєвих стандартів і правил поведінки.

Театралізована діяльність допомагає дітям самовиразитись . Зазвичай вона організовується або за ініціативою вихователя або просто за бажанням дошкільників так і на поза спеціальних заняттях.

Відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти компетентність дитини старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності визначається тим , що дитина вміє : готувати ігри – драматизації та театралізовані ігри відповідно до казок які їм знайомі як за власним бажанням так і за ініціативою дорослого , інсценувати знайомі казки , передавати почуття героя , зіставляти вчинки літературного героя з власними вчинками; включатись в дію , пам'ятати послідовність сюжету.

Одним із головних напрямів роботи дошкільного закладу є розвиток зв'язного монологічного мовлення дітей. Але жодна, навіть найкраща розвиваюча програма не може дати повноцінних результатів, якщо вона не вирішується спільно з сім'єю. Опанування дитиною мовлення буде успішніше тоді, коли з нею займаються не тільки у дошкільному закладі, а й у сім'ї.

Включення батьків у педагогічний процес є найважливішою умовою повноцінного мовленнєвого розвитку. Від участі батьків залежить наскільки успішною дитина буде у подальшому навчанні, як вона вибудовуватиме спілкування з однолітками, дорослими, як відбудеться в подальшому соціалізація старшого дошкільника в новому середовищі під час навчання в школі.

Форми взаємодії дошкільного закладу з батьками — це способи організації їх спільної діяльності і спілкування. Основна мета усіх видів взаємодії ЗДО і батьків - встановлення довірчих стосунків з дітьми, батьками і педагогами, виховання потреби ділитися один з одним своїми проблемами і спільно їх вирішувати. Для досягнення єдиної мети взаємодія припускає не лише розподіл завдань між учасниками процесу, але і зворотний зв'язок.

ВИСНОВКИ

Отже, ми провели теоретичний аналіз літератури з розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності, уклали збірку творів для театралізації та зробили відповідні висновки.

1. Аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури показав, що старший дошкільний вік – це період інтенсивного формування особистості, який характеризується становленням основ самосвідомості творчої індивідуальності дитини у різних видах діяльності. Звичку до виразної мови можна виховати в людині лише шляхом залучення її з дитинства до виступів перед аудиторією. Питання виховання зв'язного мовлення пов'язані з загальним процесом освіти.

2. У лінгвістиці зв'язне мовлення — це прояв всіх видів зв'язку, прояв співвіднесеності об'єкту спілкування та законам і нормам мови. Велика роль театралізованої діяльності в мовленнєвому розвитку дитини — вдосконалення діалогів і монологів, освоєння виразності мовлення. Вона стимулює активне мовлення за рахунок розширення словникового запасу, роботи по вдосконаленню артикуляційного апарату і розширення зони спілкування (з іграшками, однолітками, дорослими), є невичерпним джерелом розвитку почуттів, переживань, прояву емоцій дитини, спрямовує її до розкриття духовного багатства, є найважливішим засобом розвитку мови, необхідної для організації спільної діяльності дітей, в процесі якої відбувається мовленнєвий розвиток дошкільників. Театралізована гра допомагає створити такі ситуації, в яких навіть самі нетовариські і скуті діти вступають в мовне спілкування і розкриваються

3. Чим багатша і виразніша мова дитини, тим глибше, ширше та різноманітніше її ставлення до змісту мовлення. Виховання ритму та інтонації є не лише проблемою покращення виразності самої мови. Як неодноразово зазначали класики педагогіки та психології, багате мовлення сприяє загальному психічному розвитку дитини та полегшує навчання. У цьому

величезну допомогу може надати театралізована діяльність у дошкільних освітніх установах.

Театралізована діяльність дозволяє дітям старшого дошкільного віку вирішувати проблемні ситуації опосередковано від імені будь-якого персонажа. Це допомагає долати сором'язливість, невпевненість у собі, скутість, формувати виразне мовлення. Театралізовані ігри допомагають всебічно розвивати дитину, а в методичних освітніх програмах виділено спеціальний розділ, пов'язаний з організацією театралізованої діяльності.

Театралізована діяльність — найважливіший засіб формування зв'язного мовлення, а також розвитку уваги, всіх процесів пам'яті, мислення, пізнавальних та творчих здібностей, формування моральних та етичних форм поведінки, здатності розпізнавати емоційний стан людини по міміці, жестам, інтонації, вміння ставити себе на його місце у різних ситуаціях, знаходити адекватні способи сприяння.

4. Отримавши результати ми узагальнили методичні рекомендації організації та проведення театралізованої діяльності з дітьми старшого дошкільного віку в різних її видах та формах. Ми пропонуємо добірку творів, які педагог може використати під час організації театралізованої діяльності як самостійний вид роботи так і в комплексі з іншими. Відтак, ми стверджуємо, що участь батьків у розвитку зв'язного мовлення є беззаперечно важливою, тому педагогічний колектив освітнього закладу має проводити інформаційно-просвітницьку роботу з батьками.

Отже, за результатами дослідження ми встановили, що театралізована діяльність є однією з головних при формуванні зв'язного мовлення дошкільників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л. Театр і гра. К. : Томіріс, 2002. 286 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти(нова редакція) / Науковий керівник: Т. Піроженко ,член-кореспондент НАПН України, проф., д-р пед. наук; Авт. кол-в.: Байєр О., Безсонова О., Брежнева О., Гавриш Н.,Загородня Н.,Косенчук О., Корнеєва О., Лисенко Г., Левінець Н., Машовець М., Мордоус І., Нерянова С., Піроженко Т., Половіна О., Рейпольська О., Шевчук А. Київ: Видавництво, 12.01.2021. 38 с.
3. Беленька Г. Кожен день – у радість. Дошкільне виховання. 2018. № 9. С. 2-7.
4. Белікова І. Формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку. *Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації* : зб. наук. і навч.-метод. праць. Кривий Ріг, 2018. Вип. 7. С. 13–17.
5. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. К.:Видавничий Дім «Слово», 2006. 304 с.
6. Богуш А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. 4-те вид., доопр. і доп. Х.: Ранок, 2013. 192 с.
7. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років . К.: ВД «Слово», 2004. 376 с.
8. Гавриш Н. Художнє слово і дитяче мовлення . Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2005. 128 с. 9.
9. Богуш А.,Гавриш Н. Мовленнєва робота з дошкільниками: шляхи оптимізації. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 3. С. 4–13.
10. Весела скарбничка дідуся Сміховика: літературно-художня збірка для читання дітям дошкільного віку / упор. : А. Богуш, І. Попова. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 272 с. (серія «Бібліотека дошкільника»).

11. Водолага Н. Навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Одеса. 2001. 200с.
12. Гавриш Н., Крутій К. Які зміни очікують дошкілля? . Дошкільне виховання. 2017. № 11. С. 2-6.
13. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят : навч.-метод. посібник. Київ : Шкільний світ, 2006. 119 с.
14. Грайлик, програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі (авт.: Березіна О., Гніровська О. , Линник Т.). Тернопіль : Мандрівець, 2014. 56 с.
15. Долинна О. Гурткова робота . Дошкільне виховання. 2004. №8. С. 8–9.
16. Дошкільна педагогічна психологія. Київ, 1987.С. 25 – 38.
17. Дуткевич Т. Дошкільна психологія: навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2007. 392 с.
18. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс]: URL: <https://zakon.help/law/2628-III> (дата звернення: 15.11.2022)
19. Затія-дивоглядія: Як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт.-упоряд.: О.Тимофеева, О. Борисенко. Вид. 2-ге, зі змін. та доп. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 176 с.: 8 іл.
20. Калмикова Л. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти :навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: НМЦВО, 2003. 300 с.
21. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років (проект). [Електронний ресурс]: URL: [//tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncept.pdf](http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncept.pdf) (дата звернення: 15.11.2022) .
22. Крутій К. Розвиваємо у дитини мовлення, інтелект, здібності . Запоріжжя: ТОВ «Ліпс» ЛТД, 1999. 200 с.
23. Макаренко Л. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність . К.: Шк. Світ, 2008. С. 128.

24. Народні перлини для маленької дитини / упоряд. О. Яловська. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 408 с.
25. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 р.р. [Електронний ресурс]: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 15.11.2022).
26. Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2021 року [Електронний ресурс]: URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-uhvaliv-nacionalnijplan-dij-shodo-realizaciyi-konvenciyi-oon-pro-prava-ditini-na-period-do-2021-roku> (дата звернення: 15.11.2022) .
27. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Академвидав», 2006. 456с.
28. Порядченко Л. Описове мовлення: методи розвитку та активізації. *Палітра педагога*. 2003. № 2. С. 5-9.
29. Рагозіна В. Стратегії навчання і розвитку дитини в документах ООН і їх реалізація в Україні / Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) за заг ред. проф. Є. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2014. № 4. С. 205-210.
30. Розвиток зв'язного мовлення дошкільника в мовленнєво-ігровій діяльності: лінгводидактичний аспект: URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_10_29
31. Русова С. Вибрані педагогічні твори .К.: Освіта, 1996. 304с.
32. Сорокіна Н. Граємо в ляльковий театр . Дошкільне виховання. 2002. №6. С. 61–63.
33. Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд.: О. Байєр, Л. Батліна, А. Богуш та ін.; наук. керівник акад. А.Богуш; за заг. ред. Л. Батліної. Тернопіль: Мандрівець, 2015. 200 с.
34. Синиця І. Психологія усного мовлення (монолог). К.:Рад.школа, 1974. 206 с.

35. Соняшникова читанка: хрестоматія для читання дітям раннього та дошкільного віку / упор. Л. Калуська. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 368 с.

36. Стрелкова Л. Роль гри-драматизації в розвитку емоцій у дошкільників [Електронний ресурс] / Л.Стрелкова. 2010. Режим доступу // [http: // www.slovopedia.com/](http://www.slovopedia.com/).

37. Холодна К. Виховуємо творчістю. *Дошкільний навчальний заклад*. 2009. № 2. С. 13–18.

ДОДАТОК А**Скільки часу я проводжу з дитиною**

1. Чи стежити Ви за статтями в журналах, програмами по радіо і телебаченню на теми виховання?
2. Чи читаєте час від часу книжки такої тематики?
3. Чи вважаєте Ви провини Вашої дитини результатом упущення Вами якихось моментів у Вашому вихованні?
4. Чи Ви з чоловіком (жінкою) одностайні у вихованні Ваших дітей?
5. Чи приймаєте Ви допомогу Вашої дитини в будь якій справі, навіть якщо справа від цього не виграє?
6. Чи забороняєте Ви щось дитині та караєте її лише тоді, коли це цілком виправдане?
7. Чи вважаєте Ви послідовність найголовнішим з усіх педагогічних принципів?
8. Чи вважаєте Ви, що оточення й середовище - це чинники, які суттєво впливають на виховують дитини? ‘
9. Чи вважаєте Ви спорт і фізкультуру важливими чинниками гармонійного розвитку дитини?
10. Як ви вважаєте , що краще: попросити про щось свою дитину, чи наказати їй це зробити?
11. Якщо Вам доводиться казати дитині: «У мене немає вільного часу» або «Зачекай, доки я закінчу роботу», чи стає Вам від цього неприємно?
12. Скільки часу (приблизно) Ви приділяєте спілкуванню з дитиною:
 - протягом дня...
 - протягом тижня...
 - у бесідах, розмовах...
 - у спільній роботі...

- у кіно, бібліотеці, театрі...
- під час прогулянок (у ліс, на річку тощо)...

13. Чи є інші види спілкування? Вкажіть їх.

14. Чи вважаєте цей час спілкування достатнім для виховання дитини? Чому?

15. Чи вважаєте Ви, що правильно розумієте особливості розвитку своєї дитини?

16. Чи стикалися Ви з труднощами у вихованні дитини? З яким? Як Ви їх долаєте?

ДОДОТОК Б

КОНСУЛЬТАЦІЯ ДЛЯ БАТЬКІВ

Для вас батьки! «Значення театралізованої діяльності в розвитку
особистості дошкільника»

Театр - мистецтво прекрасне!

Воно облагороджує, виховує людину.

Той, хто любить театр по справжньому,

Завжди забирає з нього запас мудрості й доброти!

К. С. Станіславський

Дитинство кожного з нас проходить в світі рольових ігор, які допомагають дитині освоїти правила і закони дорослих людей. Ігри для дітей можна розглядати як імпровізовані театральні постановки, в яких лялька чи сама дитина має свої речі, іграшки, меблі, одяг тощо. Дитині надається можливість побувати в ролі актора, режисера, декоратора і музиканта. Кожна дитина грає по-своєму, але всі вони копіюють у своїх іграх дорослих. По іграх і як в них грають діти можна уявити наше майбутнє суспільство. Тому особливого значення в дитячих освітніх установах можна і потрібно приділяти театралізованій діяльності, всім видам дитячого театру, які допоможуть сформувати правильну модель поведінки в сучасному світі, підвищити загальну культуру дитини, познайомити її з дитячою літературою, музикою, образотворчим мистецтвом, правилами етикету, обрядами, традиціями. Любов до театру стає не тільки яскравим спогадом дитинства, а й відчуттям свята, проведеного разом з однолітками, батьками та педагогами в незвичайному чарівному світі. У сучасному суспільстві батьки прагнуть, якомога раніше навчити свою дитину читати, писати, вирішувати складні завдання, замість того, щоб прочитати книгу, включають диск з мультфільмами, замість спільних розвиваючих ігор купують комп'ютер.

Батьки забувають про те, що перш за все потрібно навчити свою дитину захоплюватися і дивуватися, обурюватися і співпереживати. Як правило, такі діти не вміють зайняти себе у вільний час і на навколишній світ

дивляться без подиву і особливого інтересу, як споживачі, а не як творці. Я вважаю, що найкоротший шлях емоційного розкріпачення, зняття скутості через театралізовану гру. Театралізована гра розвиває такі якості дітей: 1. Сприяє загальному розвитку (уява, пам'ять, спостережливість, фантазія, мислення). 2. Розвиває цікавість і допитливість. 3. Формує вольові риси характеру. 4. Розвиває виразність мови. 5. Сприяє творчому розвитку особистості.

Прекрасно відпочити всією сім'єю можна і не виходячи з дому. Вихід дуже простий - влаштувати домашній сімейний театр, в якому дійовими особами будуть батьки. Коли іграшки набридли дитині, а погода не дозволяє довго гуляти, тоді на допомогу приходять домашні розваги, такі як сімейний театр.

Для дітей буде цікаво дивитися ляльковий сімейний театр і самим ставити невелику сцену. Для гральної зони може бути обраний майданчик за дверним отвором. Досить просто натягнути ковдру і за ним розігрувати сценки з ляльковими акторами. Таким способом можна повчати дитину добрим і хорошим справам. Зустріч з улюбленими героями мультфільмів в ляльковому образі поживає уяву дитини, і вона буде краще слухати розповіді героїв. Для того щоб дія була більш реалістичною і під час розповіді насправді вставало сонце, то можна використовувати для цього звичайну переносну лампу. Розповідь і гра більше зацікавлять дитину, якщо декорації доповняться звуками дощу, лісу, моря, які легко придбати на дисках в будь-якому музичному магазині.

Під час приготувань до театральної гри, розучування тексту і установки декорацій, дитина поводить розкріпачено і відкрито. Обраний дитиною сюжет може розповісти дещо про характер дітей. Так, наприклад, якщо хлопчик обирає казку або сюжет на військову тему, то він захоплений війнами. Батьки повинні звернути на це свою увагу і розпитати дитину, чому її це захоплює. За допомогою ненав'язливих і вміло поставлених питань до дитини, коли вона повністю зливається зі своїм персонажем, можна дізнатися,

як вона ставиться до кожного члена сім'ї. Театральні актори, якими виступають батьки, можуть легко навчити свою дитину як треба себе правильно вести і які вчинки можна здійснювати.

В майбутньому не кожна дитина стане актором. Але в будь-якій справі їй допоможуть творча активність і розвинена уява, які не виникають самі по собі, а їх необхідно розвивати. Таким чином, заняття театральною діяльністю з дітьми не тільки розвивають психічні функції особистості дитини, художні здібності, але і загальнолюдську універсальну здатність до міжособистісної взаємодії, творчості в будь-якій області. До того ж для дитини театралізована вистава – це хороша можливість хоча б ненадовго стати героєм, повірити в себе, почути перші в своєму житті оплески.

ДОДАТОК В

Збірка творів організації театралізованої діяльності дітей старшого дошкільного віку

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ЗБІРКИ

В організації та проведенні театралізованих ігор велика роль педагога. Вона полягає в тому, щоб поставити перед дітьми чіткі завдання, непомітно передавати ініціативу до рук дітей, вміло організовувати їхню діяльність і спрямовувати її у потрібне русло; не залишати поза увагою жодного питання. Важливо здійснювати індивідуальний підхід до кожної дитини.

На основі проведеного дослідження нами складена збірка для педагогів дитячих закладів щодо керівництва театралізованою діяльністю з метою розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку (за програмою «Дитина»).

Ми визначаємо наступні освітні завдання:

✚ Ознайомлювати дітей з різновидами театрів, спонукати до слухання творів і впізнавання знайомих персонажів називання їхніх дій, звуконаслідування; підтримувати прояви емоційних відгуків на події, що відображаються у сюжетах.

✚ Навчати дітей промовляти фрази та уривки з літературного твору від дійової особи гри, узгоджувати рухи і дії зі словом.

✚ Збагачувати словниковий запас, ознайомлювати з театральними професіями і театальною термінологією, розвивати діалогічне мовлення, його інтонаційну виразність.

✚ Залучати дошкільників до виконання елементарних рольових дій персонажів в іграх - драматизаціях, інсценізаціях українських народних дитячих малих форм, супроводжуючи текст рухами і діями. Вправляти у водінні ляльок різних видів театрів.

✚ Формувати досвід соціальних навичок поведінки, де улюблені герої стають зразками для наслідування, свободу дій і поведінки.

✚ Розвивати здатність довільно напружувати і розслаблювати окремі групи м'язів, запам'ятовувати слова героїв спектаклів, розвивати зорову, слухову увагу, пам'ять, спостережливість, образне мислення, фантазію, уяву, інтерес до сценічного мистецтва.

✚ Сприяти яскравому і різноманітному виявленню емоцій.

✚ Виховувати культуру поведінки.

Орієнтовні види театрів

Живих картинок, настільний, пальчиковий, рукавички (Петрушки, бі-ба-бо), на фланелеграфі, образних іграшок, лялька-персона. Всі твори ми обирали відповідно програми «Дитина» та віку дітей.

При організації театралізованої діяльності особливу увагу треба звертати на створення сприятливого розвивального середовища. Воно має бути організоване так, щоб діти, діючи в ньому, могли активно пізнавати і перетворювати навколишню дійсність, здобувати власний досвід, задовольняти інтереси, проявляти почуття та емоції. Різноманітні іграшки, матеріали, атрибути розміщують так, щоб діти мали вільний доступ до них. Наповнення театраль-но-ігрового середовища доцільно постійно поновлювати, доповнювати та видозмінювати. Це буде підтримувати інтерес дітей до даного виду діяльності.

**Збірка творів організації театралізованої діяльності дітей старшого
дошкільного віку**

Зміст

Вступ
I. Настільний театр іграшок
1.1. «Риби » (Л.Полтава).....
1.2. «Ще зі вчора їжачиха ...» (Р. Скиба).....
1.3. «Казочка про зайчикову знахідку » (І. Андрусяк)
1.4. «Солом'яний бичок » (українська народна казка).....
1.5. «Сміхота» (І. Андрусяк)
II. Театр картинок
2.1. «Як ведмежатко Новий рік зустрічало » (О. Новик).....
2.2. «Пан Перевертас » (С.Пантюк)
2.3. «Олівець – малювець » (Н. Забіла).....
2.4. «Сонце, сонечко та соняшник» (І. Прокопенко)
III. Власне драматизація
3.1. «Десять робітників » (М.Коцюбинський).....
3.2. «Розмова про сонце »(М.Підгірянкa).....
3.3. «Равлик і море » (М.Фляк).....
3.4. «Як дракончик Юрась врятував ліс від бракон'єра » (Г. Осадко).....
3.5. «Пихата летюча миша » (українська народна казка)

Педагогічна наука та освітянська практика довели, що театралізована діяльність є одним з ефективних засобів соціалізації дитини. В цій діяльності створюються умови для цілісного розвитку дитячої особистості. Спільна колективна діяльність сприяє розвитку провідних психічних процесів, самопізнанню та самовираженню дитячої особистості, допомагає усвідомленню почуття задоволення, радості, успішності, формує позитивний моральний досвід дошкільника.

Під час театралізованої діяльності у дошкільників формується така необхідна в процесі життєдіяльності здатність усвідомлювати та контролювати свої переживання, відчувати та розуміти емоційний стан інших людей. Також розвивається довільність поведінки, стійкішими і глибшими стають почуття. Науковці та фахівці-практики рекомендують реалізовувати програмові завдання з питань театралізованої діяльності як в організованій педагогом, так і в самостійній діяльності дітей.

Заняття рекомендовано проводити раз на два тижні як самостійні (тривалість заняття 15–30 хвилин) у розділі «Художня література» або в поєднанні з іншими розділами чинних програм. Доцільно інтегрувати цей вид діяльності за різними напрямками роботи дітей і дорослих у повсякденному житті, самостійній діяльності, у роботі студій і гуртків, організації свят і розваг. Організація театралізованої діяльності передбачає активну співпрацю з батьками вихованців і пропонує різноманітні форми роботи: анкети (Додаток А) консультації (Додаток Б), День театру, театральна майстерня, музей театального мистецтва, відвідування спектаклів, спільні вистави, театральне дозвілля, конкурси і т.д.

Нинішні діти — це діти нового світу, в якому сформовані почуття та уява займають чільне місце. Сучасний бурхливий та непередбачуваний світ потребує людей самодостатніх, активних, творчих. Людей, які хочуть, можуть і будуть; мріють, уміють і добиваються. А такі діти можуть народитися і зрости лише у сповитку святої батьківської любові, під мудрою опікою суспільства і держави. Всі підібрані твори представлені в додатку до освітньої

програми [33,с.18]. Педагог може не обмежуватися пропонованою збіркою, а розширювати діапазон творів для театралізації дітей старшого дошкільного віку.

1.1. «Риби» (Леонід Полтава)

Джерело : <https://dovidka.biz.ua/virshi-pro-ribok-dlya-ditey/>

Є різні риби у воді: товсті, тоненькі і худі,
дрібненькі риби-малюки, а є й великі – от такі!
Є войовничі – із мечами,
є з довжелезними хвостами,
є рибки срібні й золоті,
є дуже мудрі, є й пусті...
Живуть вони в річках і в морі,
і все беруться до розмов,
але ніколи не говорять,
немов своїх не знають мов.
Набравши в ротики води, вони мовчать.
Мовчать завжди: в воді не можна говорити,
тож риби мовчки мусять жити..

1.2. «Ще зі вчора їжачиха ...» (Роман Скиба)

Джерело : <http://maysterni.com/publication.php?id=27083>

Ще зі вчора їжачиха
Застудилася і пчиха...
В їжачатка ніс гарячий,
А до того ж - воно плаче...
Пан Їжак пішов в аптеку,
Купив ліків цілу теку:
Аспірин, три скибки дині,

Дзбан шовковиць темно-синіх,
 Дзбан малини, дзбан суничок
 І десяток грушок-дичок.
 Ще настою із шавлії
 Для їжакотерапії .
 Наколов дружині й сину
 По гірчичнику на спину.
 Вкутав їх у ковдри з вати,
 Взявся медом напувати.
 Випив чайничок узвару
 З їжачихою на пару.
 А синочок Їжачатко -
 Зовсім трішки: три горнятка.
 Був іще узвар з кропиви,
 Та його чомусь не пили...

1.3. «Казочка про зайчикову знахідку » (Іван Андрусяк)

Джерело : <http://abetka.ukrlife.org/zaichyk.html>

Жив собі Зайчик – вушка-сплюшка. Ходив на базарчик, грався з мушками, купував моркву й капусту хрумку, а іноді й гризав кору в садку. Одним словом, жив, як усі зайці, – аж раптом надібав зернятка оці... З базарчика якось він біг через ліс, велику морквину у торбі ніс і подумки нею вже ласував, аж раптом... спіткнувся і мало не впав.

– Ото вже роззява! – наш Зайчик шепоче. Та бачить – на стежці лежить мішечок. А в тому мішечку – зерняток зо двісті, таких маленьких, що шкода й з'їсти. Узяв його Зайчик собі в торбину. Подумав:

– Завтра у зупку вкину. Може, якась це заморська приправа, тож зупка в мене вийде на славу.

Та спробував вдома кілька на зуб і вирішив:

– Це не годиться в суп! Гірчить у роті, ще й аромату від цього нібито й небагато. Не варто ними псувати страву. Краще я посаджу їх – цікаво... А був наш Зайчик – варто сказати – трішечки, знаєте, лінкуватий. На грядці в нього все більше пусто – легше купити моркву й капусту, аніж лопатою лапки трудити, і спинку гнути, й воду носити... А тут його раптом як підмінили. Мов додалося в Зайчика сили. Грядку копає хвацько, на славу! Що за зернятка – дуже цікаво... Іде Лисичка й хитро жартує:

– Уже базарчик тебе не рятує? Матимеш власну моркву й капусту. Дуже смачненькі зайчики тлусті...

Зайчик від неї сховався до хати. Каже:

– Не зможеш мене наздогнати. Лапки у мене прудкі – не загину. Сію на грядці заморську рослину.

Каже: – Достатньо її скуштувати – і зайчики зможуть навіть літати!

Вовчик іде і сміється: – Зайчиську! Вже по капусту бігать неблизько? Вже тебе ніжки далеко не носять? Буде вовчатам страва хороша...

Зайчик й від нього шмигнув до хати:

– Будуть вовчата лапу смоктати! Ой, не діждешся – так просто не згину. Я сію на грядці заморську рослину. Досить листочок її скуштувати – і зайчики зможуть навіть літати...

Зайчик забув свої лінощі й пустощі. Грядки заклав і морквяні, й капустяні.

Тільки ж була особливо красива та, де зростала заморська рослина. Зайчик її поливав усе літо, й під осінь на грядці вирости... квіти!

Всього лише квіти... Подумаєш – свято! У лузі такого добра багато. Стільки трудитись – і в нагороду всього лише квіти, жодного плоду... Іде Лисичка:

– Певно, Зайчиську, ти по насіння бігав неблизько. І праці до цього доклав багато. Можна й завити – не те що літати...

Вовчик єхидно:

– Зайчику милий, а покажи-но, де твої крила?

Зайчик їм каже:

– Смійтесь, хоч лусніть! Ви сподівались, що буду я тлустий, бігать не зможу.

Відійду від хати – і вам буде легко мене впіймати. Працею ж я тренувався все літо! Бігаю так, що не треба й летіти. А щодо квітів... На те й краса є:

помилувався – й душа аж літає.

Літо минуло. Ось уже й осінь. Ось уже й школа, як кажуть, на носі. Виглянув Зайчик якимось із хати, бачить – до нього йдуть лисенята. Йдуть і несуть по великій морквиці.

– Це тобі, – кажуть, – від мами гостинці. Квітів букетик мама просила. В тебе, казала, дуже красиві.

Дивиться Зайчик – ось і вовчата. Кажуть:

– До тебе послав нас тато. Він передав ось кілька капустин. Квітів букетик просить один, хоч би й найменший, хоч небагато. Завтра нам вперше до школи, на свято...

Зайчик радіє. Раді і діти. Навіть вовчиськам потрібні квіти!

1.4.Солом'яний бичок » (українська народна казка)

Джерело: <https://traditions.in.ua/usna-narodna-tvorchist/kazky/456-solomiany-bychok>

Жив собі дід та баба, і такі вони собі були бідні — нічого не мали: що зароблять, то й проїдять — та й нема. От баба і напалась на діда:

«Зроби та й зроби мені, діду, солом'яного бичка і осмоли його смолою». — «Що ти, дурна, говориш — навіщо тобі той бичок здався?» — «Зроби, я то вже знаю навіщо».

Дід — нічого робить — взяв зробив солом'яного бичка й осмолив його смолою. Переночували. От на ранок баба набрала мичок[1] і погнала солом'яного бичка пасти; сама сіла під могилою — пряде кужіль і приказує: «Пасись, пасись, бичку, на травиці, поки я мички попряду! Пасись, пасись, бичку, на травиці, поки я мички попряду!» Поти прядла, поки й задрімала.

Коли це з темного лісу, з великого бору біжить ведмідь; наскочив на бичка: «Хто ти такий, — питає, — скажи мені!» А бичок і каже: «Я бичок третячок, з

соломи зроблений, смолою засмолений». Ведмідь каже: «Коли ти солом'яний, смолою обсмолений, то дай мені смоли, обідраний бік залатати!» Бичок нічого, мовчить; ведмідь тоді його зараз за бік — давай смолу оддирати. Оддирав, оддирав, та й зав'яз зубами, та ніяк і не вирве. Сіпав, сіпав — ні! Затяг того бичка бог зна куди!

От баба прокидається, дивиться — аж бичка нема. «Ох, мені лихо велике! Де це мій бичок дівся? Мабуть, він уже додому пішов». Та мерщій днище та гребінь на плечі та додому. Коли дивиться — ведмідь у бору бичка тягає; вона до діда:

«Діду, діду! Бичок наш ведмедя привів — іди його вбий!» Дід вискочив, оддер ведмедя, взяв і закинув його у льох. От на другий день, ще ні світ ні зоря, баба вже набрала кужелю[2] й погнала на толоку бичка пасти. Сама сіла під могилою, пряде кужіль і приказує: «Пасись, пасись, бичку, на травиці, поки я мички попряду! Пасись, пасись, бичку, на травиці, поки я мички попряду!» Поти пряла, поки й задрімала.

Коли це з темного лісу, з великого бору вибігає сірий вовк та до бичка: «Хто ти такий? Скажи мені!» — «Я бичок-третячок, з солами зроблений, смолою засмолений!» — «Коли ти смолою засмолений,— каже вовк,— то дай і мені смоли засмолити бік, а то прокляті собаки обідрали!» — «Бери!» — Вовк зараз до боку, хотів смоли оддерти. Драв, драв, та зубами й застряв, що ніяк уже й не оддере: що хоче назад, то й не може. Так вовтузився з тим бичком!

Прокидається баба — аж бичка уже й не видно. Вона подумала: «Мабуть, мій бичок додому побрів»,— та й пішла. Коли дивиться — вовк бичка тягає. Вона побігла, дідові сказала. Дід і вовчика у льох укинув.

Погнала баба й на третій день бичка пастись: сіла під могилою та й заснула. Біжить лисичка: «Хто ти такий?» — питає бичка. «Я бичок-третячок, з солами зроблений, смолою засмолений». — «Дай і мені смоли, голубчику, приложу до боку: прокляті хорти трохи шкури не зняли!» — «Бери!»

Ув'язла й лисиця зубами, ніяк не вирветься. Баба дідові сказала, дід укинув у льох і лисичку. А далі й зайчика-побігайчика піймали.

От як назбиралось їх, дід сів над лядою у льоху, давай гострити ножа. Ведмідь його й питає: «Діду, навіщо ти ножа гостриш?» — «Щоб з тебе шкуру знять та зробить з тієї шкури бабі й собі кожуха». «Ох, не ріж мене, дідусю, пусти краще на волю: я тобі багато меду принесу». — «Ну, гляди!» — взяв і випустив ведмедика.

Сів над лядою, знов ножа гострить. Вовк його питає: «Діду, навіщо ти ножа гостриш?» — «Щоб з тебе шкуру знять та на зиму теплу шапку пошить ». — «Ой, не ріж мене, дідусю, я тобі за це цілу отару овечок прижену». — «Гляди!» — і вовка випустив.

Сидить та ще ножа гострить. Лисичка виткнула мордочку, питає: «Скажи мені, будь ласкав , дідусю, навіщо ти ножа гостриш?» — «У лисички,— каже,— гарна шкурка на опушку й на комірець, хочу знять ». — «Ой не здіймай з мене, дідусю, шкури, я тобі і гусей, і курей принесу!» — «Ну, гляди!» — і лисичку пустив.

Остався один зайчик; дід і на того ножа гострить. Зайчик його питає, а сам увесь тремтить. Коли дід і каже: «У зайчика шкура м'якенька, тепленька — будуть мені на зиму рукавички і капелюх». — «Ох, не ріж мене, дідусю, я тобі капусти нанесу багато-багато, тільки пусти на волю!» Пустив і зайчика. От переночували ту ніч, коли на ранок, ще ні світ ні зоря, аж: дер-дер! Щось до діда в двері. Баба прокинулася: «Діду, діду! Щось до нас у двері шкряботить; піди подивись». Дід вийшов, коли то ведмідь цілий улик меду припер. Дід узяв мед, та тільки що ліг, аж у двері знов — дер-дер! Коли вийде — аж повен двір овець вовк понагонив. От незабаром лисичка принесла гусей, курей — усякої птиці; зайчик наносив капустки багато, багато... І дід рад, і баба рада. Взяли, попродали овець, та накупили волів, та став дід ходити тими волами у дорогу, та так забагатіли, що не треба краще. А бичок, як не стало вже треба, поти стояв на сонці, поки й розтав.

[1] Мичка — пучок конопель або льону, підготовлений для прядіння.

[2] Кужіль — прядиво.

1.5. «Сміхота» (Іван Андрусяк)

Джерело: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=16130>

Кіт коту котив м'яча –
і нявчав.
Кіт коту котив м'яча –
і мовчав.
Перестрілись два коти –
кіт кота перекотив.
М'яч спіткнувся об м'яча –
і його перенявчав.
Метушились, гнулись, пнулись,
і, нарешті, розминулись.
М'яч м'ячу котив м'яча –
і нявчав.
Кіт коту котив кота...
Сміхота!

II. Театр картинок

2.1. «Як ведмежатко Новий рік зустрічало » (Олена Новик)

Джерело: <http://abetka.ukrlife.org/novyk.html>

Ця неймовірна, але правдива історія трапилась в одному засніженому лісі. Якраз перед Новим роком. Маленьке Ведмежатко спало у своєму ліжечку під теплою ковдрою, яку Мама-ведмедиха зробила ще восени з пахучих лугових квітів і зеленої травички. І снилися йому солодкі сни... Ведмежа посміхалося і посмоктувало свою лапку. Звісно ж, йому снівся мед. Аж заворушилося Ведмежатко. Аж носик залоскотало. Мишко чхнув раз, вдруге і... прокинувся. Меду не було. У віконце світив сріблястий Місяць. Тік-так, тік-так — вистукував годинник. Тато і Мама спали у своїх ліжках і нічого не

чули. А Мишкові дуже кортіло меду...
 — Може, мед ще є в дуплі старої липи, де Тато пригощав мене улітку? —
 прошепотів він, тихесенько відчиняючи двері. — Піду подивлюся, а раптом
 хоч трішки лишилося. Боженьку, будь ласка, допоможи мені знайти мед...
 — Ой-ой-ой, що це? — здивовано вигукнув Ведмедик, побачивши перед
 собою замість зеленої травички щось біле, пухнасте, ще й осяяне сріблястими
 вогниками.

— Не лякайся, Малюк, це випав сніжок, бо зараз зима, — весело підморгнув із
 зоряного Неба Місяць. — А я підсвічую, сніжок і тому він такий блискучий.
 — Але я все рівно хочу меду. — пробурчав Ведмедик і подибав до знайомого
 дупла.

Він ще не знав, що Бджілки, як і Ведмеді, взимку сплять.
 Але що це? З лісової галявини чувся веселий гомін, пісні.
 — Що за дивина! Чому це звірята галасують? Довкола сніги, ніч, а їм
 веселощі, — дивувався Мишко, заховавшись за пухнастим білим Кущем. — А
 Ялинка як гарно прибрана різнобарвними іграшками, гірляндами, та ще й
 виблискує проти Місяця.

— Погляньте, подивіться, хто до нас на свято прийшов. — Це Білочка
 побачила Ведмежа і, схопивши його за лапку, потягла до гурту.
 Такого Малюк ще не бачив. Звірята співали, танцювали, веселились. А які
 кумедні маски! У Лисички — мурашка, у Вовчика — сонечко, у Білочки —
 жабка, у Їжака — кіт, у Зайчика — черепаха.
 — Новий рік! Новий рік! — співали звірята. — Дідусю Морозе! Де ти? Ми
 вже тебе зачекались!

— Ого-ого-ого-о-о-о! — залунало верхів'ям дерев. — Я вже близенько!
 — Це наш добрий Дід Мороз, — закричали звірята, танцюючи довкола
 новорічної ялинки.

І ось на святкову галявину виїхав на золотих санях Дід Мороз з величезним
 мішком подарунків. Вистачило на всіх. Білочка отримала горішки, Лисичка —
 цукерки, Вовчик — пряники, Козенята – по капустинці, Зайчик – морквинку,

Їжачок – яблучка. А Ведмежаткові дістався глечик меду.
— Який гарний сон мені наснився. Та ще й справдився. Спасибі Бозі ,—
пробурмотів Мишко. — Піду тепер у своє тепле ліжечко спати до весни.
Ось і казочці кінець, а хто слухав – молодець.

2.2. «Пан Перевертас» (Сергій Пантюк)

Джерело: <https://mala.storinka.org>

Коли удома все гаразд,
Приходить пан Перевертас —
І тільки поруч він з'являється,
Одразу все перевертається:
Жене до нірки кішку мишка,
Мене читає зранку книжка,
Блукає братик по оселі,
Збирає іграшки на стелі.
Змія летить, а птах повзе,
Горішок білочку гризе,
Руками я карбу́ю крок *1 —
Батькам пора у дитсадок!
А якось літньої доби
Пішли збирати ми гриби,
Та вибіг пан Перевертас
І вже гриби збирають нас!
Такий він, пан Перевертас!
Якби щодня бував у нас,
То став би рідним і близькім,
Шкода, батьки не дружать з ним..

*1 *Карбувати крок* — чітко, ритмічно йти, крокувати.

2.3. «Олівець – малювець» (Наталя Забіла)

Джерело: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=5468>

Взяла Яся олівець, олівець - малювець. Сіла Яся біля столу, розгорнула папірець.

Треба тут намалювати отаку здорову хату! Вікна. Дах. Димар на нім. З димара — великий дим!

Ось травичка. Ось доріжка. Ось дитинка. Ручки. Ніжки. Ротик. Носик. Голова. І волосся — як трава.

Ось на небі сонце сяє. Довгі промені ясні... А в сторонці, під віконцем, квітнуть квіти запашні.

У дитинки є спідничка, а на ніжках черевички. Ще їй кошика зроби — піде ляля по гриби.

Ліс такий густий, кошлатий, і дерев у нім багато — все ялинки та дубки. Як щітки, стирчать гілки. А під кожним під дубочком два грибочки, три грибочки, ось чотири, ось і п'ять... Вже нема де малювать!

Ось і блискавка! І грім! І полився з хмари дощик на грибочки, на дубочки, на ялинку, на хатинку, на малесеньку дитинку, на волоссячко, на кошик ллється дощик, дощик, дощик, ллється швидко, швидко, швидко! І нічого вже не видко!

— Що ж ти, Ясю, наробила? Зачорнила весь папір! І протерла, і продерла, і пробила аж до дір!..

Яся каже:

— Ай-ай-ай!

Яся каже:

— Це не я! Це такий вже олівець, олівець - малювець!

2.4. «Сонце, сонечко та соняшник» (І. Прокопенко)

Джерело: <https://tales.org.ua/sontse-sonchko-ta-soniashnyk>

Починався літній день. На листі дерев переливалися всіма барвами райдуги крапельки роси. Співали птахи, тягнулися квіти до Сонця, а над ними басовито гудів Джміль: – Ж-ж-жарко... Йому й справді було жарко.

– Ж-ж-жорстоке Сонце, ж-ж-жорстоке.

Почуло Сонце та й каже:

– Кожен день я проміння на землю посилаю, щоб черешні скоріш дозрівали, щоб пташки співали, щоб діти смаглявими ставали, а він... він мене жорстоким назвав.

Образилося Сонце та й сховалося за хмару. Похмурно на світі стало, квіти пелюстки згорнули, птахи замовкли, мурахи входи та виходи своїх домівок закривати почали.

– Що робити? Що робити? Як без Сонечка нам жити? – зашепотіли Дерева.

– Я тут, ось я, – сказав хтось тоненьким голоском і всі побачили маленького, червонокрилого жучка, якого й справді Сонечком звали.

– А ти можеш землю зігрівати? – спитали Дерева.

– Ні.

– А можеш так зробити, щоб черешні поспіли?

– А щоб діти засмагли?

– І цього не вмію, – зітхнуло Сонечко, – я тільки попелиць знищую, червців, кліщиків павутинних та інших дрібних шкідників.

– І за це тобі, Сонечко, спасибі, – вклонилися Дерева і знов зашепотіли:

– Що робити? Що робити? Як без Сонечка нам жити?

– Може, я зумію допомогти? – спитав Соняшник. Він теж був на Сонце схожий: кругла голівка у жовтогарячих променях.

– А ти можеш землю зігрівати? – спитали Дерева.

– Ні.

- А зробити так, щоб черешні поспіли?
- Ні. Не мо-жу...
- А щоб діти засмагли?
- І цього не вмію, – тихо мовив Соняшник, – я тільки насінням людей годую.
- Це ж добре! Спасибі тобі, Со-няшнику, – вклонилися Дерева. А Джміль знов гудів.
- Ж-ж-жаль, квіти пелюстки згорнули, ж-ж-жаль.
- Жаль! – обурилися Дерева. – А хто Сонце образив, хто його жорстоким назвав? Все ти, все ти, Джмелю!
- Вони так розхвилювалися, так розгойдались, аж вітер знявся, Злякався Джміль, почав у Сонця пробачення просити:
- Ж-ж-жити без тебе не можна, пробач мені, пробач.
- Виглянуло Сонце з-за хмари, посміхнулося привітно. Зраділи дерева, пташки защебетали, квіточки розкрилися, а Джміль над ними гудів:
- Ж-ж-жарко.., але не дуже, але не дуже...

III. Власне драматизація

3.1. «Десять робітників» (Михайло Коцюбинський)

Джерело: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13201>

Оповідання

Зайшов я колись до одної жінки в хату — Одаркою звали жінку. Дивлюсь, а у неї в хаті так чисто, гарно так: діти умиті, чисто одягнені, обід зварений.

— Як ви встигаєте все поробити? — питаю я в Одарки.

А вона каже:

— Як же мені не встигнути! У мене служить аж десять добрих робітників.

Вони мене слухають: що не скажу — зроблять, один одному допомагають!

— Які ж то у вас робітники?

— А ось вони! — засміялась Одарка і поклала на стіл своїх десять пальців.

3.2. «Розмова про сонце» (Марійка Підгірянка)

Джерело: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13432>

Дитина:

— Скажи мені, мати,
Де йде сонце спати?

Мати:

— За високу гору,
В золоту комору.

Дитина:

— А хто йому стелить
На білій постелі?

Мати:

— Зіронька вечірня,
Гарна, як царівна.

Дитина:

— Хто ж його колише
Усе тихше й тихше?

Мати:

— Соловей піснями,
Тиха нічка снами.

Дитина:

— А які сни має,
Коли засинає?

Мати:

— Сняться йому квіти,
Що вдень для них світить.

Дитина:

— А хто його збудить,
Як світати буде?

Мати:

— Пташечки веселі

Збудять із постелі.

Дитина:

— А на що, як встане,

То найперше погляне?

Мати:

— На тебе, серденько,

Як встанеш раненько.

3.3. «Равлик і море» (Мар'яна Фляк)

Джерело: <https://kazky.org.ua/zbirky/anheljatko/ravlyk-i-more>

Жив собі на лісовій галявинці маленький равлик. Спав під квіточкою маку, їв смачну полуничку, гарно йому велося. Та мав равлик велику мрію — хотілося йому побачити море. Якось одна чайка розповіла йому про те, яке воно красиве. Скільки там перламутрових мушель, який там золотий пісок і грайливі хвильки... Та у лісі не було моря. Навіть озерця не було. Вирішив равлик піти на пошуки моря. Переповз галявинку, захекався, бідака, виліз на пеньочок і дивиться, чи, бува, не блисне десь неподалік море. Побачив це метелик та як розрегочеться:

— А що це ти визираєш, чи, бува, не море? — і аж заливається сміхом.

— Море... А ти знаєш, де воно? — засмучено запитав равлик.

— Хе, певно, що не тут. Яке в лісі море? Море далеко-далеко. Повертайся назад, поки злива тебе не застала, он хмари які чорні сунуть.

Равлик поглянув на небо та й похнюпився. Йому так хотілося побачити море! Почав падати дощ. Сховався равлик у свою хатку та й заснув. І приснився йому сон: ніби стоїть він на березі моря, шепочуть хвилі, літають чайки, так гарно довкола...

— Равлику, равлику, поглянь! — розбудив його метелик.

Равлик висунув ріжки, розплющив очі і захоплено промовив:

— Море...

Довкола шуміла вода. Злива була дуже сильною, галявина перетворилась на озерце. З-за хмар визирнуло сонце і кинуло свої промінці на малесенькі хвильки. Равлик був дуже щасливий. Він сів на листочок і поплив вздовж берега. Справжнє море! Відтоді щоразу, коли падає сильний дощ, равлик приходять на це місце і милується краєвидом. Мрії завжди здійснюються, навіть якщо не зовсім так, як ми собі їх уявляємо!

3.4. «Як дракончик Юрась врятував ліс від браконьєра » (Ганна Осадко)

Джерело: <http://abetka.ukrlife.org/osadko7.html>

Люлі, люлі, треба спати,
 Сон поволі йде до хати,
 Гномики біжать стежками
 В хатку до Гномулі-мами.
 Вітерець-пустун зітхає,
 Мавкам коси розплітає,
 Засинає братик Лис,
 Ніч спустилася у ліс...
 В цьому світі, дітлахи,
 Треба вірити в казки,
 У чарівний, дивний сон...
 Був собі один дракон...
 Цей дракончик у печері
 Їв салатик на вечерю,
 Ягідки збирав у лісі,
 Спав на килимку із листя.
 Звали це драконенятко —
 Юрчик. Вранці на зарядку

Він гантелі піднімав,
На скакалочці стрибав.
Умивав зелене личко,
Чистив зуби, їв травичку,
Одягав штанці картаті
І летів у ліс гуляти.
Юрчика любили в лісі:
Він дружив із паном Лисом,
А з Ведмедиком Мишком
Часто ласував медком.
З круглячками-Їжачками
Йшов дракончик за грибами,
З Вовком грався у м'яча,
Із Єнотом — у квача.
З ластівками Юрко шпарко
Бавився у доганялки,
Попід хмарами ширяв
І пташок наздоганяв...
Якось Юрчик лісом йшов,
На пеньку грибок знайшов, —
Леле! — Зайчик під кущем
Аж заходиться плачем,
Труситься, немов осика...
- Зайчєня! У тебе лихо?
Хтось образив? Щось сказав?
Зайчик гірко зарідав:
"Юрчику, біда у мене!
Вранці у ліску зеленім
Конюшинку я збирав, —
Плиг! — і вскочив у капкан!

Ой, поранив ноженята —
І не можу утікати.
Кров на шубці...Що ж тепер?
Винен — лютий браконьєр!
Він наставив скрізь капкани,
Упіймав мене і маму,
Покалічив наші лапки,
Зробить з нас зимову шапку!"
Спохмурнів дракон Юрась:
"Кажеш, шапки? Це вже зась!"
Зайчика звільнив з капкана,
Врятував зайчиху-маму
І пішов у ліс кошлатий
Браконьєра він шукати...
Чує — постріли лунають,
Звірі навсібіч тікають...
Наш Юрась у хащі мчить!
Але браконьєр не спить —
Вже сховався за горбок,
Вже з рушниці звів курок...
Та Юрась дракончик справжній:
Вірний, сильний і відважний.
Головне не обминем:
Вміє дихати вогнем!!!
Підлетів Юрась без звуку —
Обсмалив бандиту вуха.
Налякав його, прогнав,
Щоб довіку пам'ятав!
І відтоді у ліску
Люблять приказку таку:

"В лісі браконьєрам — зась,
Доки є дракон Юрась!"

3.5. «Пихата летюча миша» (українська народна казка)

Джерело: <https://kazky.org.ua/zbirky/anheljatko/kazhan>

Настала осінь. Холодно стало в лісі. Маленька летюча миша літала між дерев і гірко плакала. Почув це король птахів — орел.

— Чому ти плачеш? — запитав він.

— Я плачу, бо мені холодно.

— Але ж інші птахи та звірі теж мерзнуть, проте не скаржаться, — заперечив орел.

— Їм краще, ніж мені, бо звірі мають густе хутро, а птахи пір'я, а я нічого не маю, — схлипнула летюча мишка.

Орел замислився, а потім звелів своїм слугам — сорокам зібрати зі всіх пташок по одній пір'їнці. Коли мишка причепила всі пір'їнки, то перетворилася на птаха казкової краси.

Летюча мишка дуже запишалася. Вона перестала розмовляти з лісовими мешканцями і цілими днями, сидячи на гілці, милувалася своїм відображенням у річці.

Образились птахи і поскаржились своєму королю — орлу.

— Летюча мишка, — сказали вони, — тепер вважає себе першою лісовою красунею. Вона ні з ким не розмовляє і всіх називає потворами.

Орел наказав сорокам привести до себе летючу мишку.

— Чи правда, що ти тепер всіх зневажаєш? — запитав він.

— Певно що так, — згорда відповіла летюча мишка. — Адже вони всі такі негарні порівняно зі мною! Подивись сам! — Вона розправила крила і покрутилася перед орлом на всі боки.

— Гарна, що й казати, — визнав орел. — А тепер подивимось на твою вроду без чужого пір'я.

По цих словах птахи кинулись до летючої мишки і позабирали свої пір'їни. Побачивши своє відображення у річці, летюча мишка аж очі заплющила: на неї дивилося непоказне коричневе звірятко. Їй стало так соромно, що відтоді вона літає лише вночі, щоб нікому не потрапляти на очі.

Отже, ми пропонуємо твори для організації театралізованої діяльності для дітей старшого дошкільного віку. В дошкільному закладі освіти педагог складає тематично-блочне планування, яке має відповідати програмовим вимогам та темам тижнів, які розробляються на рік і відповідно до них педагог підбирає твір для театралізації. Важливо пам'ятати, що театралізація — це надзвичайно важливий вид діяльності, що розкриває потенціал та творчі здібності кожної дитини.